

Analiza vplivov turizma destinacija Idrija 2025 (predloga 2022)

Destinacija:	Idrija
Datum:	30.04.2025
Avtorji:	Maša Čibej, Mirka Rupnik
Verzija:	April 2025

Ta predloga se neposredno nanaša na kriterija **1.5 (Popis turističnih zmogljivosti in virov)** in **1.6 (Analiza vplivov turizma)**, posredno pa tudi na številne druge. Pri kriterijih, ki so omenjeni v dokumentu, se sklicujte (tudi) na ugotovitve iz te analize. Dokument posodobite vsako leto, saj boste tako sproti zaznali priložnosti in nevarnosti za trajnostni razvoj turizma v vaši destinaciji.

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
A. Narava in krajina			
A1. Zaščiten območja (2.1 Ohranjanje narave 2.2 Vplivi turizma na naravo)	Navedite zaščiten območja in za vsakega od njih ključne vrednote oz. razloge za zaščito.	Navedite pozitivne in negativne vpliva turizma na identificirana zaščiten območja. <i>Primer pozitivnega vpliva: Z vstopnino od obiskovalcev ohranjamo in vzdržujemo naravo in poti.</i> <i>Primer negativnega vpliva: Obiskovalci motijo živali in povečujejo količine odpadkov.</i>	Opišite, kako so ključne vrednote zavarovane: + z zakoni ali pravilniki (mednarodni, nacionalni, lokalni) + z managementom ali reguliranjem dostopa Ocenite, ali so ključne vrednote za obdobje naslednjih 2-4 let ustrezno zavarovane.
Izpolnite za svojo destinacijo:	Krajinski park Zgornja idrija (KPZI) Naravni rezervat v KPZI: Bukov vrh Naravni spomeniki v KPZI: Bedrova grapa, Jama nad Kobilu, Kramaršca, Suha Idrija in Vrtači pod Petelinovim vrhom, Divje jezero Območje rek Idrijce in Belce s pritoki in okolico je bilo za krajinski park razglašeno zaradi posebnih geoloških, geomorfoloških, hidroloških in botaničnih posebnosti. Na območju parka se nahaja kar 47 naravnih vrednot, od tega jih je 31 naravnih vrednot državnega pomena in 16 naravnih vrednot lokalnega pomena. V parku se nahaja tudi 17 objektov registrirane kulturne dediščine. Drugi naravni spomeniki v Občini Idrija: Gačnik, Jelenk, Ukovnik, Del porečja Govškarce, ponor s sotesko v Klamah, izvir v bližini Šinkovčeve jame in jama nad izvirom, Studenčkova jama in Jama pri Studenčku, Slap na Klavžarici, Vovkova jama ali Jama v podsteni, Habečkovo brezno, Kačja smreka v Koševniku. Območja Natura 2000 (posebna varstvena območja): Idrija s pritoki, Jelenk, Kendove robe, Ukovnik, Jama v Globinah, Jama na Pucovem kuclu, Jama pod Lešetnico, Trnovski gozd – Nanos, Trnovski gozd.	Pozitivni vplivi: - Pričelo se je organizirano upravljanje s parkom, izdelala se je študija nosilnih kapacitet in Načrt upravljanja za obdobje 2022-2031. - Dejavnosti v naravnem okolju so dobro regulirane. - Turistični obisk spodbuja urejanje in vzdrževanje označevalne in informacijske infrastrukture. - Razvoj infrastrukture in sonaravnih oblik turizma prispeva k dvigu ozaveščenosti glede pomena in funkcije zavarovanih območij. - Spodbuja se bolj trajnostna mobilnost v celotni destinaciji s poudarkom na krajinskem parku Zgornja Idrija, dostop z motornimi vozili se blaži s sočasno uvedbo plačljivega parkiranja in brezplačnega dostopa z avtobusom. Negativni vplivi: - Povečana okoljska obremenjenost v nekaterih delih krajinskega parka v poletnih mesecih. Na teh območjih se občasno opaža tudi nelegalno kampiranje ali kurjenje ognja ob reki Idrijci in neprimerno odlaganje odpadkov.	Krajinski park Zgornja Idrija je zavarovan z občinskim Odlokom o razglasitvi Krajinskega parka Zgornja Idrija, (Uradni list RS, št. 11/93, 37/95, 36/14, 52/16, 62/18). Naravni spomeniki so zavarovani z občinskima odlokom Odlokom o razglasitvi kulturnih zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Idrija. Območja Nature 2000 so zavarovana na državnem nivoju – z Uredbo o posebnih varstvenih območjih – območjih Natura 2000, ki so bila določena na osnovi Direktive o pticah in Direktive o habitatih. Zavod za turizem Idrija je v sodelovanju z Občino Idrija in ključnimi deležniki izdelal tudi Načrt upravljanja za Krajinski park Zgornja Idrija 2022-2031. Menimo, da so ključne naravne vrednote za obdobje 2-4 let dobro zavarovane.

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
A2. Prostoživeče živali in rastline (2.4 Invazivne tujerodne vrste; 2.7 Stik s prostoživečimi živalmi)	Navedite in na kratko opišite glavne rastlinske in živalske vrste v destinaciji, zlasti tiste na IUCN-jevem rdečem seznamu ogroženih vrst.	Navedite pozitivne in negativne vpliva turizma na prostoživeče živali in rastline. Primer pozitivnega vpliva turizma: Za obiskovalce smo razvili projekte za odstranjevanje invazivnih vrst, v katerih lahko sodelujejo. Primer negativnega vpliva turizma: Zaradi turizma izgublamo biotsko raznovrstnost (npr. zaradi gradnje infrastrukture, hotelov, golf igrišča, letališč).	Opišite, kako so ključne vrednote zavarovane: + z zakoni ali pravilniki (npr. CITES, evropska zakonodaja, Ramsarska konvencija) + z managementom ali reguliranjem dostopa Ocenite, ali so ključne vrednote za obdobje naslednjih 2-4 let ustrezno zavarovane.
Izpolnite za svojo destinacijo:	Narava na Idrijskem je odraz stika med dinarskim in predalpskim svetom in nudi življenjski prostor številnim rastlinskim in živalskim vrstam: Botaničnih posebnosti od katerih velja omeniti zlasti vse tri vrste jegličev – kranjski jeglič (<i>Primula carniolica</i>) – slovenski endemit, avrikelj (<i>P. auricula</i>) in njun križanec idrijski jeglič (<i>Primula x venusta</i>) Najdemo tudi vrste, ki so uvrščene na Rdeči seznam ogroženih praprotnic in semenovk Slovenije: idrijski jeglič in okroglolistna rosika (<i>Drosera rotundifolia</i>). Osončena topla pobočja so rastišča termofilne flore: jesenček (<i>Dictamnus albus</i>), navadni ruj (<i>Cottinus coggygria</i>), piramidasta zvončnica (<i>Campanula pyramidalis</i>) in drugih. Več rastlinskih vrst je zavarovanih z direktivo Nature 2000 – Direktivo o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (92/43/EEC). Na Idrijskem so prisotni habitatni tipi, ki se prednostno ohranjajo kot življenjski prostor ogroženih rastlinskih vrst kot npr. rebrinčevlistna hladnikija (<i>Hladnikia pastinacifolia</i>), Bertolonijeva orlica (<i>Aquilegia bertolonii</i>). Botanično najbolj zanimivi predeli so okolica Divjega jezera, Strug, Putrihove stene, Sončni rob, in Hudo Polje in Mali Govci (avtohtoni sestoji črnega bora – glacialni relikv). Na Idrijskem je od divjadi najštevilčnejša srnjad (<i>Capreolus capreolus</i>), ki ji najbolj ustrezajo površine z velikim deležem gozdnega roba. Povečuje se tudi delež jelenjadi (<i>Cervus eleaphus</i>), tu srečamo gamsa (<i>Rupicapra rupicapra</i>), divjega prašiča (<i>Sus scrofa</i>), poljskega zajca (<i>Lepus europaeus</i>) in lisico (<i>Vulpes vulpes</i>).	Pozitivni vplivi: - Razvoj trajnostnih praks turizma z upoštevanjem omejitev v zavarovanih območjih omogoča živalim in rastlinam prijaznejši turizem. Aktivnosti so ustrezno regulirane, še posebej na območjih, kjer živijo občutljive in ogrožene vrste. - Oblikovanje trajnostnih doživetij za obiskovalce in lokalno skupnost, kot so opazovanje živali z lovcom, delavnice z ribičem, ki pripomorejo k boljši ozaveščenosti o prostoživečih živalih in ogled narave in živali pod strokovnim vodstvom. - Izvajanje akcij odstranjevanja invazivnih vrst za obiskovalce in lokalno skupnost. Negativni vplivi: - Negativen vpliv zaradi dostopanja z motornimi vozili v Krajinski park Zgornja Idrija in parkiranja zunaj urejenih parkirišč ter ob strugi reke Idrijce, povzročanje hrupa, ki moti prostoživeče živali in nevarnost onesnaženja vodnih okolij. - Povzročanje hrupa zaradi večjega obiska kopališča Lajšt, ki moti prostoživeče živali. - Nevarnost prekomernega nabiranja rastlin ali uničevanja habitatov zaradi obiska določenih rastišč. - Povečanje količin odpadkov v naravnem okolju, ki lahko povzroči negativne posledice.	Vrste so zavarovane s številnimi nacionalnimi in mednarodnimi zakoni in uredbami, ki tudi postavljajo določene smernice in omejitve pri upravljanju: Zakon o ohranjanju narave (ZON) – glavni zakon, ki določa varstvo prostoživečih rastlinskih in živalskih vrst, njihovih habitatov in ekosistemov. Predpisuje tudi status zavarovanih vrst ter ukrepe za njihovo varstvo. Uredba o zavarovanih prostoživečih rastlinskih in živalskih vrstah – določa konkretne vrste, ki so zavarovane, ter stopnjo njihove zaščite. Zakon o divjadi in lovstvu – ureja upravljanje s prostoživečimi vrstami divjadi in določa pogoje za lov. Zakon o ribištvu – ureja varstvo in trajnostno upravljanje sladkovodnih ribjih vrst. Zakon o gozdovih – posredno prispeva k varstvu habitatov prostoživečih vrst, zlasti tistih, ki živijo v gozdnih ekosistemih. Habitatna direktiva (Direktiva 92/43/EGS) – določa varstvo habitatov in vrst, vključno s seznamom vrst, ki so predmet posebnega varstva v okviru omrežja Natura 2000. Ptičja direktiva (Direktiva 2009/147/ES) – ščiti prostoživeče ptice in njihove habitatne območja. Direktiva o invazivnih tujerodnih vrstah (Uredba 1143/2014) – določa ukrepe za preprečevanje in obvladovanje invazivnih vrst. Bernska konvencija (Konvencija o varstvu prostoživečih rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih naravnih)

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	<i>Idrijski gozdovi so tudi osrednji življenjski prostor ogroženih živalskih vrst, zlasti zveri: rjavega medveda (Ursus arctos), volka (Canis lupus) in risa (Lynx lynx).</i> <i>Več živalskih vrst je zavarovanih z direktivo Nature 2000 - Direktivo o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (92/43/EEC) ter Direktivo o ohranjanju prostoživečih ptic (79/409/EEC).</i> <i>Zavarovane ptice na našem območju so: črna žolna (Dryocopus martius), divji petelin (Tetrao urogalus), gozdni jereb (Bonasa bonasia), koconogi čuk (Aegolius funereus), kozača (Strix uralensis), sršenar (Pernis apivorus) in tripisti detel (Picoides tridactylus).</i> <i>Od živalskih vrst je treba izpostaviti tudi avtohtono vrsto rib v Idrijci, in sicer soško postrv tipa Zgornja Idrijca (Salmo marmoratus), raka navadnega koščaka (Austropotamobius torrentium) in pa človeško ribico (Proteus anguinus), ki prebiva v kraškem podzemlju (opažena je bila v jamskem rovu pod Divjim jezerom) in predstavlja endemično vrsto Dinarskega krasa.</i> <i>Tu najdemo tudi nekaj redkih žuželk: črtastega medvedka (Callimorpha quadripunctaria), bukovega kozlička (Morimus funereus) in različne jamske živali.</i>		življenjskih prostorov v Evropi – zagotavlja varstvo številnih ogroženih vrst v Evropi. Ramsarska konvencija (Konvencija o mokriščih mednarodnega pomena) – varuje pomembna mokrišča in njihove ekosisteme. Konvencija o biološki raznovrstnosti (CBD) – globalni sporazum za ohranjanje biotske raznovrstnosti. CITES (Konvencija o mednarodni trgovini z ogroženimi vrstami prostoživečih živali in rastlin) – ureja trgovino z ogroženimi vrstami, da se prepreči njihovo izumrtje. Bonnska konvencija (Konvencija o varstvu selitvenih vrst prostoživečih živali) – varuje selitvene vrste na mednarodni ravni. Načrtovanje in upravljanje turizma v Geoparku Idrija temelji na ohranjanju in spoštovanju narave, osnovni strateški dokumenti so bili pripravljeni v sodelovanju z ZRSVN. Menimo, da so rastlinske in živalske vrste za obdobje 2-4 let dobro zavarovane.
A3 Živali v ujetništvu (2.8 Dobrobit živali v ujetništvu)	Ali imate v destinaciji živali v ujetništvu, ki so vključene v turistične produkte? Navedite, katere živalske vrste živijo v ujetništvu in kje (npr. živalski vrt, zabaviščni park, cirkus, jahanje konje). Opredelite se do tega, v kakšnih razmerah živijo in kako je zadnje poskrbljeno.	Navedite pozitivne in negativne vpliva turizma na živali v ujetništvu. <i>Primer pozitivnega vpliva turizma: Zaradi turistov in njihovih pričakovanj je za živali poskrbljeno bolje, kot bi bilo sicer.</i> <i>Primer negativnega vpliva turizma: Zaradi turizma je živali v ujetništvu več, kot bi jih bilo sicer.</i>	
Izpolnite za svojo destinacijo:	Sever Turizem izvaja dejavnosti s konji, predvsem se osredotočajo na tečaje jahanja, ki jih izvajajo tako za otroke kot odrasle. So člani Konjeniške zveze Slovenija in sledijo njenim vrednotam in pravilom, ki na prvo mesto postavljajo disciplino ter povezanost s konjem, dobrobit konja, odnos do okolja in povezavo konjeniškega športa z naravo. KZS izraža velik interes za varovanje okolja in je ena prvih športnih organizacij, ki je sprejela Pravila obnašanja do okolja.	Pozitivni vplivi: - Dodatna turistično športna ponudba programov jahanja v skladu z uveljavljenimi smernicami in programi. - Možnost stika obiskovalcev s konji pod strokovnim vodstvom. - Dodatna turistična ponudba za specifične skupine kot so družine z otroki. Negativni vplivi:	Dejavnost se izvaja v skladu s smernicami in pravili KZS ter veljavno zakonodajo. KZS izraža velik interes za varovanje okolja in je ena prvih športnih organizacij, ki je sprejela Pravila obnašanja do okolja. Konji so redno veterinarsko pregledani. Sever Turizem skozi leta izkazuje odlično skrb za konje in okolje. V lanskem letu so pridobili okoljski certifikat Travelife, ki med drugim priča tudi o skrbi za dobrobit živali in minimiranje vplivov na okolje, zato menimo, da

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	<i>Pri Sever Turizmu imajo 10 konj, za katere je odlično poskrbljeno – konji se v pašni sezoni tudi pasejo, sicer pa imajo na voljo dovolj prostora, bodisi v izpustih ali boksih odprtega tipa, da se vsakodnevno razgibajo.</i> <i>V Črnem Vrhu jahanje za obiskovalce izvajajo tudi v ŠK Libertas. Prav tako so člani Konjeniške zveze Slovenije in sledijo sprejetim smernicam ter zakonodaji. Ure jahanja vodi ga. Alenka Trček, usposobljena inštruktorica z vsemi potrebnimi certifikati.</i>	- <i>Ob nadaljnji ustrezni skrbi za konje in izvajanju programov v skladu z zakonodajo in s pravilniki KZS negativnih vplivov ne pričakujemo.</i>	<i>je za dobrobit njihovih konjev dobro poskrbljeno tudi v naslednjih 2-4 letih.</i> <i>Tudi v ŠK Libertas odlično skrbijo za konje, ti so nastanjeni v hlevu z izpustom, poleti pa na pašnikih. Veterinarsko pregledani so v skladu z zakonom (obvezno cepljenje in pregled za športne konje).</i>
A4. Krajina in slikovitost (2.5 Krajina in slikovitost)	<i>Navedite značilnosti pokrajine v destinaciji (naravne ali kulturne) in njene ključne vrednote.</i>	<i>Navedite pozitivne in negativne vpliva turizma na krajino in njeno slikovitost.</i> <i>Primer pozitivnega vpliva turizma: Zaradi turistov ohranjamo in urejamo krajino bolj, kot bi jo sicer.</i> <i>Primer negativnega vpliva turizma: Zaradi posegov v krajino (npr. izgradnja hotelov, golf igrišč) se ta pospešeno spreminja.</i>	<i>Opišite, kako so ključne vrednote zavarovane: + z zakoni ali pravilniki (mednarodni, nacionalni, lokalni) + z managementom ali reguliranjem dostopa</i> <i>Ocenite, ali so ključne vrednote za obdobje naslednjih 2-4 let ustrezno zavarovane.</i>
<i>Izpolnite za svojo destinacijo:</i>	<i>Občina Idrija leži v zahodnem delu Slovenije, na prehodu med alpskim in dinarskim svetom, kar ji daje edinstveno geografsko in krajinsko podobo. Pokrajina je izrazito razgibana, preprejena z globokimi dolinami, strmimi pobočji in kraškimi planotami, ki jih oblikujejo reke Idrija, Kanomljica in Belca ter številni hudourniki.</i> <i>Ob veliki hribovitosti (veliki nakloni terena) in bogati poraščenosti z gozdom (nad 75%) večino krajine predstavlja gozdna in gozdnata pokrajina. V gozdno krajino spada strnjeno območje gozdov Zgornje Idrije, Čekovnika in del Črnovrške planote. Gozdovi v občini se prepletajo s kmetijsko rabo in razpršeno poselitvijo in tvorijo značilno krajinsko podobo. Zaradi obsežnih gozdnih površin je potencial razvoja lesnopredelovalna industrija in tudi razvoj lesne biomase, ki ga občina še ni dobro izkoristila. Gozdno krajino je potrebno še posebej varovati predvsem na območjih, kjer so prisotne zaščitene živalske vrste (ris, medved, volk), kar je hkrati tudi potencial za razvoj.</i> <i>Kljub zahtevnim reliefnim razmeram so se v preteklosti razvile tudi druge rabe zemljišč. Tradicionalno kmetijstvo, prilagojeno razmeram, je ohranilo mozaično podobo krajine, kjer se prepletajo gozdovi, pašniki, travniki in obdelovalne površine.</i>	<i>Pozitivni vplivi:</i> - <i>Krajinske značilnosti Idrijskega, predvsem podeželskega prepleta gozdne in kulturne krajine predstavljajo velik potencial za razvoj sonaravnega turizma.</i> - <i>Zaradi turističnega obiska so lokalne oblasti, organizacije in prebivalci bolj motivirani za ohranjanje in urejanje naravne in kulturne dediščine.</i> - <i>Več je vlaganja v infrastrukturo za omogočanje dostopa do turističnih točk tako v mestu kot na podeželju.</i> - <i>Značilnosti pokrajine spodbujajo razvoj trajnostnih oblik turizma kot so pohodništvo, kolesarjenje, konjenišvo.</i> - <i>Turizem ustvarja nove poslovne priložnosti na podeželju, kar lahko pripomore k ohranjanju tradicionalnih panog. Z omogočanjem dodatnih virov prihodkov lahko spodbudi kmete k ohranjanju zemljišč in kmetijskih praks.</i> <i>Negativni vplivi:</i> - <i>Nevarnost prekomerne gradnje objektov in infrastrukture za namene turizma, ki lahko spreminja naravno in kulturno krajino.</i> - <i>Razvoj podeželskega turizma lahko vodi v opuščanje kmetijske rabe, kar lahko vodi do izgube kmetijskih zemljišč in zmanjšanja odprtih prostorov, ki so ključni za ohranjanje slikovitosti</i>	<i>Celotno območje destinacije/občine Idrija je opredeljeno kot UNESCO globalni geopark Idrija, kar predstavlja način upravljanja območja, ki je zavezano varovanju dediščine, izobraževanju in usklajenemu ter trajnostnemu razvoju s poudarkom na (geo)turizmu in vključevanju lokalnega prebivalstva. Vsak geopark mora delovati v skladu s Statutom mednarodnega programa geoznanosti in geoparkov ter Operativnimi smernicami za UNESCO globalne geoparke.</i> <i>Prostorski dokument občine Idrija, ki naslavlja urejanje krajine je Občinski prostorski načrt (OPN). Ta določa prostorsko usmeritev in ureditev prostora v občini, vključno z urejanjem krajine, naselij, infrastrukture ter varstvom naravnih in kulturnih vrednot. OPN vsebuje smernice za razvoj urbanih in podeželskih območij, ohranjanje naravnih virov, zaščito kulturne dediščine ter usklajevanje potreb in interesov različnih deležnikov, vključno z lokalno skupnostjo, gospodarstvom in naravovarstvenimi organizacijami.</i> <i>Področje urejajo tudi številni zakoni:</i> <i>Zakon o varstvu narave (ZVN-1):</i> <i>Ureja zaščito naravne dediščine in naravnih vrednot v Sloveniji, vključno s krajinsko dediščino.</i> <i>Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt):</i> <i>Določa okvir za prostorsko načrtovanje in urejanje prostora na lokalni in državni ravni. Vključuje določbe o</i>

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	<i>Kot avtohtoni poselitveni vzorec se izven strnjenih naselij pojavlja preplet samotnih kmetij v celkih, z razpršeno poselitvijo individualne stanovanjske gradnje. Poselitev se prilagaja vrtačastemu in razbitemu svetu, velikim naklonom. Pojavlja se predvsem na izravninah, ob komunikacijah, ob gozdnem robu, v Zadlogu na obrobju Zadloške planote pri prehodu v gozdni prostor. Opisan poselitveni vzorec predstavlja edinstvenost v slovenskem prostoru in ga kot kulturno vrednoto ohranjamo. Zaradi spremembe načina življenja se na podeželju pojavlja tudi individualna stanovanjska gradnja. Vzorca kmetij s posestjo v celku in razpršene poselitve se prepletata in tvorita značilno krajinsko podobo idrijskega podeželja.</i> <i>Osrednjo vlogo v občini ima mesto Idrija (občinsko, regionalno središče) v povezavi z naseljem Spodnja Idrija. Idrija in Spodnja Idrija se povezujeta v somestje in si hkrati delita funkcije. Zagotavljata zadostno in dostopno oskrbo z družbenimi in drugimi storitvenimi dejavnostmi. Na podeželju je še več manjših naselij, ki imajo funkcijo lokalnih središč (Spodnja Kanomlja, Godovič, Črni Vrh, Vojsko, Ledine, Idrijske Krnice, Zavrtec...) ter drugih manjših naselij, nekatera so razložena naselja brez jasno oblikovanega vaškega jedra. Večjih območij nenehnega praznjenja ni opaziti, pojavljajo pa se posamezne zapuščene kmetije ali stanovanjski objekti.</i> <i>Na območju občine Idrija najdemo izjemno naravno in kulturno dediščino, ki predstavlja temelj identitete idrijske pokrajine. Pomembni naravni elementi krajine so številni razgledni vrhovi Idrijskega hribovja, dolina reke Idrijce, Krajinski park Zgornja Idrijca, Divje jezero in bogata geološka dediščina. Te naravne lepote prispevajo k ustvarjanju edinstvenega prostora, ki povezuje naravo z življenjem lokalnih prebivalcev.</i> <i>Ob reki Idrijci, Kanomljici in Belci pa se nahajajo znamenite klavže, ki so pomembni tehnični spomeniki in pričajo o bogati zgodovini hidravličnih in rudarskih tehnologij.</i> <i>Kulturna krajina Idrije je tesno povezana z njeno bogato rudarsko dediščino. Mesto Idrija je, poleg svoje značilne lege v ozki kotlini, prepoznavno po številnih nekoč rudarskih objektih, ki pričajo o dolgoletni tradiciji rudarjenja živega srebra. Mesto je zgrajeno vzdolž reke</i>		<i>načrtovanju krajinskih območij, naselij, kmetijskih površin, industrijskih območij in drugih prostorskih enot, ob upoštevanju varstva krajinske dediščine.</i> Zakon o ohranjanju kulturne dediščine (ZOKD): <i>Obravnava varstvo kulturne dediščine v Sloveniji.</i> Zakon o ohranjanju biotske raznovrstnosti (ZOBR): <i>Ta zakon se osredotoča na ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov v Sloveniji.</i> Zakon o gozdovih (ZG) in Zakon o varstvu voda (ZVV): <i>Ta zakon urejata področje ohranjanja gozdnih in vodnih ekosistemov, ki so pomemben del krajinske slike in zagotavljata ohranjanje naravnih vrednot, povezanih s krajino.</i> Ocenjujemo, da so ključne vrednote za obdobje naslednjih 2-4 let ustrezno zavarovane, saj področje opredeljuje široka zakonodaja, pri pripravi Občinskega prostorskega načrta je obravnavano in upoštevano tudi urejanje krajine.

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	<i>Idrijce, potoka Nikove, v ožjem centru mesta najdemo meščansko arhitekturo ter številne objekte kulturne dediščine živega srebra kot je grad Gewerkenegg, Antonijev rov, Rudarska hiša, Jašek Frančiške in druge znamenitosti.</i> <i>Podeželsko pokrajino zaznamujejo tudi stare poti čez gorske prelaze, ki so v preteklosti povezovale Idrijo z okoliškimi regijami. Te poti so danes pomembni zgodovinski spomeniki, ki obiskovalcem omogočajo vpogled v način življenja v preteklosti. Podeželske cerkve in kapelice, ki so razpršene po pokrajini, odražajo stoletno versko in kulturno identiteto prebivalcev ter so pomembni deli krajinske dediščine. Zgodovinske kmetije in domačije, ki so še vedno del vsakdanjega življenja, pa pripovedujejo zgodbe o preteklem načinu kmetovanja in življenju na podeželju.</i> <i>Vse te naravne in kulturne značilnosti tvorijo edinstveno krajinsko podobo, ki jo Idrija ohranja in razvija kot dragoceno dediščino, ki je tesno povezana z vsakodnevnim življenjem njenih prebivalcev.</i>		
B. Okolje			
B1. Hrup (3.1 Hrup)	Navedite glavne vire hrupa (npr. letališča, dogodki, promet, transformatorji ipd.)	Navedite izzive na področju hrupa, povezane s turizmom (npr. izleti s helikopterjem, hrup od motorjev in avtomobilov, hrup od restavracij in barov, glasni turisti.)	Pojasnite, kako naslavljate glavne izzive in tveganja. Ocenite, ali je zaščita pred hrupom zadostna.
Izpolnite za svojo destinacijo:	Raven hrupa na območju občine Idrija bi lahko razdelili po posameznih območjih lociranih glede na vire hrupa. Na raven hrupa vplivajo predvsem industrijski in proizvodni obrati, motorni promet po cestah ter hrup v bivalnem okolju. Poleg navedenega povzročajo hrup tudi stroji povezani s kmetijsko in gozdarsko dejavnostjo ter prisotnost storitvene dejavnosti (hrup je vezan predvsem na premike osebnih vozil). Glavne vire hrupa na območju občine predstavlja glavna cesta in industrijski kompleks v Idriji ter Spodnji Idriji. V primeru industrije gre za dejavnost, ki obratuje neprestano (24 ur). V obeh primerih (tako v Idriji kot v Spodnji Idriji) se na robu območja industrijskega kompleksa začne poselitveno območje, ki je namenjeno predvsem bivanju. V obeh primerih je zakonsko obvezen obratovalni monitoring hrupa pri najbližjih stanovanjskih objektih v vseh smereh. Iz meritev obremenjevanja okolja s hrupom zaradi obratovanja podjetja Hidria (industrijski kompleks v	Pozitivni vplivi: - Turizem pogosto spodbuja urejanje in izboljšanje infrastrukture, kar vključuje tudi nadzor nad hrupom. Na primer, ureditev okolice, kot so prometne cone in posebne območja za pešce ali kolesarje, lahko zmanjša vpliv industrijskega in cestnega prometa. - Turizem, ki se razvija v smeri trajnostnega turizma, ki vključuje zeleni turizem, eko-turizem in trajnostne oblike prevoza, pripomore k zmanjšanju hrupa, povezanega s transportom in prekomernim cestnim prometom. - S spodbujanjem obiska naravnih in zaščitnih območij, kot so naravni parki ali geoparki, turizem spodbuja ustvarjanje tišjih območij, kjer je hrup minimalen. Obiskovalci so pogosto spodbujeni, da spoštujejo	Zakon o varstvu okolja (ZVO-2) Določa temeljna pravila in ukrepe za varovanje okolja pred onesnaževanjem ter trajnostno rabo naravnih virov. Uredba o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju Določa dovoljene ravni hrupa za različna okolja ter ukrepe za preprečevanje in zmanjševanje hrupa. Uredba o načinu uporabe zvočnih naprav, ki na shodih in prireditvah povzročajo hrup Ureja pogoje za uporabo ozvočenja na javnih dogodkih, da se prepreči prekomeren hrup. Zakon o javnih zbiranjih Določa pravila za organizacijo shodov in prireditev ter pogoje, pod katerimi so dovoljeni.

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	<i>Spodnji Idriji, kjer se nahajajo tudi proizvodni obrati drugih podjetij) je razvidno, da je raven hrupa pri vseh najbližjih stanovanjskih objektih (v vseh smereh) pod mejnimi vrednostmi za III. območje varstva pred hrupom tako za kombiniran kot za nočni kazalec hrupa. Dnevna raven hrupa pri najbližjih stanovanjskih objektih se giblje med 50 in 54 dB(A), nočna raven pa med 45 in 47 dB(A). Iz meritev hrupa je razvidno, da tudi na samem območju industrijskega kompleksa ne prihaja do presegevanja mejnih vrednosti za IV. območje varstva pred hrupom.</i> <i>Glavni prometni tokovi potekajo po glavni cesti II. reda z oznako 102, ki občino preseka v dinarski smeri in povezuje Idrijo z osrednjo Slovenijo (via Logatec). Povprečni letni dnevni promet na tej cesti se iz leta v leto povečuje. Takšen promet predstavlja presegevanje mejnih vrednosti za III. območje varstva pred hrupom samo v neposredni bližini cestišča (~ 15 m od središča cestišča), do presegevanja mejnih vrednosti za II. območje varstva pred hrupom pa v približno 20 m pasu od središča cestišča (v primeru, ko med sprejemnikom in virom ni nobenih ovir). Iz navedenega lahko zaključimo, da cestni promet na območju občine Idrija pretežno ne predstavlja prekomernega obremenjevanja objektov z varovanimi prostori.</i> <i>Znotraj samega območja naselja Idrije se tudi nahajajo proizvodne dejavnosti, vendar gre za manj intenzivno dejavnost (manj hrupno), ki pretežno ne povzroča vrednosti kazalcev hrupa višjih od mejnih vrednosti za III. območje varstva pred hrupom. Na raven hrupa znotraj naselij vplivajo tudi druge ceste, storitvena in kmetijska dejavnost. Omenjene ceste in dejavnosti običajno ne predstavljajo virov hrupa, ki bi povzročali presegevanje mejnih vrednosti za III. območje varstva pred hrupom v neposredni bližini ter mejne vrednosti za II. območje varstva pred hrupom v bližnji okolici.</i> <i>V občini prihaja do občasnih pritožb občanov zaradi prekoračitev mejnih vrednosti za hrup, določenih za stopnjo varovanja pred hrupom na javnih prireditvah, še posebej v nočnem času.</i>	<i>naravo in hrupne omejitve, kar pripomore k večji zaščiti teh območij.</i> Negativni vplivi: <i>Povečanje cestnega prometa: Turizem pogosto vodi do povečanja prometa, predvsem v turističnih sezonskih obdobjih, ko se število vozil poveča. To lahko povzroči presežke hrupa na glavnih cestah, predvsem ob določenih urah dneva (npr. v jutranjih in popoldanskih urah, ko obiskovalci prihajajo ali odhajajo). To lahko moti tako prebivalce kot obiskovalce, še posebej v bližini turističnih znamenitosti.</i> <i>Zvišan hrup zaradi turističnih dejavnosti: Aktivnosti, povezane s turizmom (kot so organizirani ogledi, turistični prevozi, hrupna javna prireditve ali koncerti), lahko povzročijo povečanje ravni hrupa, zlasti v mestnem jedru ali na območjih, kjer je koncentracija obiskovalcev visoka.</i> <i>Z večjim obiskom naravnih in kulturnih znamenitosti lahko pride do povečanja turističnega pritiska, kar pomeni večje število vozil in pohodnikov na območjih, ki so sicer zaščiteni zaradi svoje naravne vrednosti. To lahko povzroči povečanje hrupa v naravnem okolju in motenje živalskih vrst ter zniža kakovost naravnih izkušenj, ki jih turisti iščejo.</i> <i>Povečanje hrupa zaradi prireditev na prostem, predvsem v večernih in nočnih urah, kar moti prebivalce, ki si želijo tišine. Takšen turizem lahko negativno vpliva na kvaliteto bivanja v stanovanjski območjih in povzroči pritožbe s strani lokalnih prebivalcev.</i>	Pravilnik o merilih za določitev podaljšane obratovalnega časa gostinskih obratov in kmetij, na katerih se opravlja gostinska dejavnost na območju Občine Idrija (Uradni list RS, št. 65/02, 45/07, 44/12, 81/13) Določa pogoje, pod katerimi lahko gostinski lokali in kmetije podaljšajo svoj obratovalni čas. Celostna prometna strategija občine Idrija Opredeljuje dolgoročne cilje in ukrepe za trajnostno mobilnost ter izboljšanje prometne varnosti in dostopnosti. Upravljavski načrt KPZI Določa strategijo upravljanja in varovanja Krajinskega parka Zgornja Idrija, vključno z ukrepi za ohranjanje narave in trajnostni razvoj območja. Občina Idrija izdaja na podlagi vloge organizatorjev prireditev dovoljenja za začasno prekomerno obremenjevanje okolja s hrupom.
B2. Svetloba (3.2 Svetlobno onesnaženje)	Navedite glavne vire svetlobe (na plažah, v naravnih območjih in gozdovih).	Navedite izzive na področju svetlobnega onesnaževanja, povezane s turizmom (npr. negativen vpliv svetlobe na prostoživeče živali, izziv izvajanja opazovanja nočnega neba ipd.)	Pojasnite, kako naslavljate glavne izzive in tveganja. Ocenite, ali je zaščita pred svetlobnim onesnaženjem zadostna.
Izpolnite za svojo destinacijo:	V Občini Idrija najdemo več vrst razsvetljave, ki jih uporablja človek za različne namene:	Kljub temu, da Občina Idrija izvaja veliko aktivnosti na tem področju, v destinaciji ostajajo še nekateri izzivi:	Problematiko svetlobnega onesnaževanja naslavlja

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	- Javna razsvetljava – ulične svetilke, ki osvetljujejo ceste, pločnike in trge; ta se pojavlja v mestu Idrija, večjih naseljih in na območju lokalnih središč ter posamezno na podeželju (razpotja, avtobusne postaje ipd.). V občini Idrija je glede na Načrt razsvetljave 1.115 svetilk javne razsvetljave. - Prometna razsvetljava – osvetlitev križišč, prehodov za pešce in drugih prometno pomembnih točk za večjo varnost. Ta razsvetljava je skoncentrirana v urbaniziranem območju. - Arhitekturna in dekorativna razsvetljava – osvetlitev kulturnih spomenikov (npr. grad Gewerkenegg), cerkva, vodnjakov in drugih pomembnih objektov. - Komercialna in reklamna razsvetljava – svetlobni napisi, izložbene luči in reklamni panoji, pogosto z LED osvetlitvijo, ki se pojavljajo posamezno. - Industrijska in obrtna razsvetljava – osvetlitev tovarn, delavnic in industrijskih con. - Športna razsvetljava – reflektorji na športnih igriščih, kot je stadion ali druga rekreacijska območja, ki se uporablja občasno. - Zasebna in stanovanjska razsvetljava – vrtno in dvoriščne svetilke, fasadne luči in notranja osvetlitev domov. - Začasna razsvetljava – svetlobne instalacije ob praznikih (npr. božične lučke) ali za posebne dogodke in prireditve. V gozdnatih in naravnih območjih fiksne razsvetljave ni oz. je zanemarljiva (npr. razsvetljava gospodinjstev samotnih kmetij, občasen promet ali nočna gozdna dela).	- Dodatna prenova javne razsvetljave – kljub prenovam ostajajo številne svetilke še vedno energetske neučinkovite in neustrezno usmerjene, saj je zamenjava vseh svetilk velika investicija, ki se izvaja postopoma. Izziv predstavlja tudi zagotovitev sredstev za vse nadgradnje. - Izziv se pojavlja tudi v zagotavljanju ravnovesja med varnostjo in omejevanjem svetlobnega sevanja. - Svetlobno onesnaževanje ima vpliv na naravno okolje in astronomijo – umetna svetloba vpliva na biološke ritme živali in rastlin ter zmanjšuje kakovost temnega neba za astronomska opazovanja. V destinaciji sicer zares velikega vpliva osvetlitve ni, izziv je največji na obrobju mesta Idrije. - Ozaveščanje prebivalcev in podjetij – spodbujanje k uporabi okolju prijazne osvetlitve ter zmanjšanje nepotrebne rabe svetlobe v gospodinjstvih in poslovnih objektih. Ker nadgradnje vedno predstavljajo določeno finančno obremenitev, je težko zagotoviti sredstva za vse prenove. Je pa prebivalcem na voljo svetovanje v energetski pisarni. - Usklajevanje zakonodaje in lokalnih potreb – pri osvetljevanju javnih površin in kulturnih objektov je treba upoštevati tako državne predpise kot tudi potrebe prebivalcev in ponudnikov, kar občasno oteži sprejemanje optimalnih rešitev. - Težave pri nadzoru svetlobnega onesnaženja – občina nima vzpostavljenega celostnega sistema monitoringa svetlobne onesnaženosti, kar otežuje natančno ocenjevanje vplivov in preverjanje učinkovitosti ukrepov. - Ozaveščanje javnosti o vplivih svetlobnega onesnaževanja, predvsem zaradi velike delovne obremenjenosti v javnih zavodih še ni na optimalni ravni. - Upoštevanje varnostnih vidikov pri zmanjševanju razsvetljave – znižanje svetlobne moči na določenih območjih (npr. parkirišča, poti, križišča) lahko sproži pomisleke glede varnosti pešcev in voznikov. Ti izzivi upočasnjujejo proces zmanjševanja svetlobnega onesnaževanja, a kljub temu občina postopno izvaja izboljšave v skladu s finančnimi in tehničnimi možnostmi.	Zakon o varstvu okolja (ZVO-2), ki določa splošna pravila za varovanje okolja, vključno z ukrepi za preprečevanje svetlobnega onesnaževanja in Uredba o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja okolja, ki določa omejitve za svetlobno emisijo, pravila za osvetljevanje cest, objektov in reklam ter ukrepe za zmanjšanje vpliva umetne svetlobe na okolje. Področje urejajo tudi lokalni predpisi in dokumenti: - Načrt razsvetljave Občina Idrija - Odlok o koncesiji za opravljanje lokalne gospodarske javne službe dobave, postavitve, vzdrževanja in izvajanja javne razsvetljave v Občini Idrija - Odlok o urejanju javne razsvetljave v Občini Idrija. - Lokalni energetski koncept (LEK) in Akcijski načrt SECAP prav tako naslavljata problematiko razsvetljave in svetlobnega onesnaženja v občini Idrija Svetlobno onesnaževanje v občini Idrija se ureja skozi upoštevanje državne zakonodaje ter lokalnih predpisov in dokumentov in vključevanjem ustreznih ukrepov v lokalne prostorske, investicijske, energetske in druge ukrepe: Na področju reševanja izzivov in tveganj izvajamo sledeče ukrepe: - Prenova javne razsvetljave – postopna zamenjava zastarelih svetilk s sodobnimi LED svetili, ki usmerjajo svetlobni tok navzdol in zmanjšujejo emisije v nebo. - Energetska optimizacija – zmanjšanje porabe energije za javno razsvetlavo z vgradnjo energetske učinkovitih svetilk in časovno prilagajanje njihove uporabe. - Omejevanje osvetlitve kulturnih objektov – prilagoditev osvetljevanja spomenikov in drugih javnih objektov tako, da ne presega dovoljenih mej svetlobne emisije. - Upoštevanje regulativnih omejitev – pri načrtovanju in prenovi osvetlitve se upoštevajo

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
			zakonodajne zahteve in priporočila za zmanjšanje svetlobnega onesnaževanja.
B3. Kakovost vode (3.6 Spremljanje kakovosti vode)	Navedite kopalne vode v destinaciji.	Navedite pozitivne in negativne vpliva turizma na kakovost kopalnih voda. <i>Primer pozitivnega vpliva turizma: Zaradi turistov opravljamo meritve kakovosti kopalnih voda pogosteje kot sicer.</i> <i>Primer negativnega vpliva turizma: Odpadne vode iz hotelov se izlivajo direktno v morje.</i>	Opišite, kako je zagotovljena kakovost kopanih voda: + z zakoni ali pravilniki + z managementom ali reguliranjem dostopa
Izpolnite za svojo destinacijo:	Kopališče na Lajštu je v letu 2023 pridobilo status kopalne vode in bilo pod številko K15010 uvrščeno na seznam kopalnih voda v Sloveniji, ki so lahko na vodnih telesih morja ali na vodnih telesih celinskih voda.	Pozitivni vplivi: - Kopališče status pridobi z večletnimi odvzemi in analizami vzorcev vode, ki izkazujejo, da je voda na določenem območju ustrezna za kopanje. Skupaj z upravitelcem Krajinskega parka Zgornja Idrija, Zavodom za turizem, si je Občina Idrija tako že dlje časa prizadevala za pridobitev statusa kopalnih voda za naravno kopališče v Beli, ki je tudi eden od pogojev za pridobitev statusa naravnega kopališča, ki bi posledično omogočal nadaljnje urejanje območja na Lajštu. - Monitoring kopališča na Lajštu se bo zaradi pridobljenega statusa bolj sistematično opravljal, zaradi česar je zagotovljena večja varnost za kopalce pa tudi hitrejša zaznavanje morebitne nevarnosti za naravno okolje. Negativni vplivi: - Zaradi pridobljenega statusa se lahko poveča obisk kopališča. - Večji obisk lahko povzroči večjo obremenjenost naravnega okolja (odpadki, onesnaženje) po drugi strani pa tudi zmanjševanje vzpostavljenega pozitivnega vtisa o kopališču. - Večji obisk lahko povzroči tudi nezadovoljstvo občanov, ki navedeno kopališče uporabljajo že vrsto let.	Za zagotavljanje kakovosti voda je bilo sprejetih več predpisov: Zakon o vodah (ZV-1) , ki določa temeljna pravila za upravljanje z vodami, vključno z varstvom in izboljšanjem kakovosti voda. Uredba o upravljanju kakovosti kopalnih voda , ki določa merila za določanje kopalnih voda, spremljanje njihove kakovosti ter ukrepe za zagotavljanje in izboljšanje kakovosti kopalnih voda. Pravilnik o podrobnejših kriterijih za ugotavljanje kopalnih voda , ki določa podrobnejše kriterije za ugotavljanje kopalnih voda in je bil sprejet na podlagi Zakona o vodah. Upoštevanje teh predpisov zagotavlja, da se kakovost kopalnih voda na kopališču Lajšt spremlja in vzdržuje v skladu z nacionalnimi in evropskimi standardi. Ker se kopališče nahaja v Krajinskem parku Zgornja Idrija, za katerega je bila izvedena študija nosilnih kapacitet ter sprejet načrt upravljanja, se pri upravljanju tega področja upoštevajo tudi ti dokumenti, ki so bili usklajeni z ZRSVN.
B5 Odpadne vode (3.7 Čiščenje odpadnih voda)	Opišite, kako poteka postopek čiščenja odpadnih voda.	Navedite izzive na področju čiščenja odpadnih voda, povezane s turizmom.	Pojasnite, kako naslavljate glavne izzive in tveganja. Ocenite, ali je ravnanje z odpadnimi vodami ustrezno.
Izpolnite za svojo destinacijo:	V občini Idrija deluje več turističnih ponudnikov, vključno z nastanitvami, gostinskimi obrati in turističnimi kmetijami. Odvajanje in čiščenje njihovih odpadnih voda je odvisno predvsem od lokacije objekta in razpoložljive infrastrukture.	Trenutno stanje - Nizka do srednja obremenitev infrastrukture iz naslova turizma: Turizem v občini Idrija je trenutno pretežno razpršen, s poudarkom na manjših nastanitvenih zmogljivostih (zasebne sobe, apartmaji, turistične kmetije), kulturnem turizmu (npr. UNESCO	Na področju odpadne vode v občini Idrija so vzpostavljene politike ter ukrepi, ki predstavljajo trajnostno usmeritev za naslednja 2–4 leta. Te politike temeljijo na lokalnih dokumentih (kot so občinski načrti, prostorski akti, letni programi izvajalca javne službe –

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	Mestno območje Idrije in Spodnje Idrije Turistični objekti, ki se nahajajo v mestnem jedru Idrije in Spodnje Idrije, so večinoma priključeni na javno kanalizacijsko omrežje. Odpadne vode iz teh objektov se odvajajo v čistilni napravi: - Čistilna naprava Idrija: Sprejema večino odpadnih voda iz mestnega območja Idrije. Opremljena je za terciarno čiščenje in ima vzpostavljen sistem daljinskega nadzora SCADA ter video nadzor. - Čistilna naprava Spodnja Idrija: Sprejema odpadne vode iz območja Spodnje Idrije. Tudi ta naprava izvaja terciarno čiščenje in ima vzpostavljen sistem SCADA. Ruralna območja in višje ležeči kraji Turistični ponudniki, ki delujejo v ruralnih območjih ali višje ležečih krajih, kjer ni javnega kanalizacijskega omrežja, uporabljajo individualne rešitve za odvajanje in čiščenje odpadnih voda: - Male komunalne čistilne naprave (MKČN): Objekti, ki niso priključeni na javno kanalizacijo, pogosto uporabljajo MKČN za čiščenje odpadnih voda. Za MKČN z zmogljivostjo manjšo od 50 PE Komunala Idrija izvaja redni prevzem blata najmanj enkrat na tri leta, obdelava prevzetega blata pa poteka na ČN Idrija. - Greznice: V nekaterih primerih se odpadne vode zbirajo v greznicah. Praznjenje greznic izvaja Komunala Idrija s podizvajalcem, ki uporablja specialna vozila za prevzem in prevoz greznične gošče. Vsi turistični ponudniki so dolžni zagotoviti ustrezno ravnanje z odpadnimi vodami v skladu z lokalnimi predpisi in smernicami za varovanje okolja. Redno vzdrževanje in nadzorovanje čistilnih naprav ter svetovanje pri priklopu na javno kanalizacijo so ključne aktivnosti, ki jih izvaja Komunala Idrija za zagotavljanje učinkovitega sistema odvajanja in čiščenja odpadnih voda.	dediščina – rudnik), naravnih znamenitosti (Divje jezero, Zgornja Idrijca), pohodništvu in kolesarjenju. - Glavnina turističnih kapacitet v Idriji in Spodnji Idriji: Ker se večina turističnih nastanitev nahaja v mestnem jedru Idrije in v Spodnji Idriji, so ti objekti praviloma priključeni na javno kanalizacijsko omrežje. S tem so odpadne vode učinkovito speljane na ČN Idrija in ČN Spodnja Idrija, ki izvajata terciarno čiščenje. - Razpršeni objekti v ruralnem prostoru uporabljajo MKČN ali greznice: V okolici (Godovič, Črni Vrh, Ledine ipd.) turistični objekti večinoma uporabljajo male komunalne čistilne naprave (MKČN) ali greznice, kjer redno praznjenje zagotavlja Komunala z izvajalcem. To pomeni, da obremenitev ni neposredno prisotna na centralnih čistilnih napravah, a lahko lokalno vpliva na kakovost okolja (v primeru slabega vzdrževanja MKČN ali prenapolnjenih greznic). Povečano obremenjevanje ob vrhuncih turistične sezone Med vikendi, prazniki in poleti se lahko poveča začasna obremenitev kanalizacijskega sistema, predvsem na območjih z večjim obiskom. Tovrstne obremenitve so v mestih načeloma obvladljive, lahko pa povzročajo prehodno povečan dotok na čistilne naprave in večje obremenitve sistema. Pričakovani vplivi (naslednjih 2–4 let) - Povečanje števila turistov in novih turističnih kapacitet: Občina in lokalne organizacije (npr. Zavod za turizem Idrija) aktivno spodbujajo razvoj turizma (npr. razširitev ponudbe v zaledju, e-kolesarske poti, interpretacijski centri). Rast turističnih zmogljivosti – predvsem novih nastanitev v podeželskih območjih – bo pomenila večjo potrebo po kakovostnih MKČN ter učinkovitem nadzoru nad praznjenjem in vzdrževanjem. - Potreba po nadgradnji ali posodobitvi MKČN: Z večjo obremenitvijo se pričakuje povečana potreba po zanesljivih malih čistilnih napravah z rednim odvzemom blata. Neposodobljene MKČN lahko pomenijo tveganje za okolje in podzemne vode. - Večji vpliv na centralne čistilne naprave ob večjih dogodkih ali povečanju obiskovalcev v Idriji, kar lahko predstavlja večjo obremenitev javnega kanalizacijskega sistema. - Možna tveganja ob neustreznem odvajanju padavinskih voda: Ker se padavinska voda še vedno na	Komunale Idrija) ter širših okoljskih smernicah na ravni države in EU. Trajnostne politike in ukrepi na področju odpadne vode v občini Idrija (2025–2029) - Vzdrževanje in nadgradnja čistilnih naprav: Nadaljnje upravljanje treh čistilnih naprav (Idrija, Spodnja Idrija, Godovič) s poudarkom na terciarnem čiščenju na osrednjih lokacijah. - SCADA sistem za daljinski nadzor ter video nadzor na ČN Idrija omogočata učinkovit nadzor delovanja in hitro ukrepanje, kar je osnova za trajnostno obratovanje. - Sistematično upravljanje z MKČN in greznicami: Redni prevzem blata iz malih komunalnih čistilnih naprav (MKČN) in greznic v skladu s pravilnikom (vsaj enkrat na tri leta) ter centralna obdelava na ČN Idrija. - Nadaljnje izvajanje storitev s specializiranimi vozili in partnerji – ključno za ohranjanje kakovosti voda v razpršenih območjih. - Spodbujanje gradnje sodobnih MKČN ob novogradnjah v naseljih brez kanalizacije. - Učinkovito obveščanje in nadzor nad uporabniki - Komunala že izvaja svetovanje in nadzor pri priklopu objektov na kanalizacijo. - Obveščanje uporabnikov o neustreznih priklopih ali stanju naprav spodbuja odgovorno ravnanje in sodelovanje. - Vključevanje mehkih ukrepov (izobraževanje, obveščanje), ki so bistvo trajnostnega upravljanja. - Nadaljnja sanacija in pregled kanalizacijskega omrežja: Redni pregledi omrežij omogočajo zgodnje zaznavanje poškodb in načrtovanje sanacij. Tak pristop zmanjšuje tveganje za izlitja, izboljšuje pretočnost in podaljšuje življenjsko dobo infrastrukture.

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
		določenih mestih odvaja v javno kanalizacijo, se ob večjih deževjih kanalizacija razbremenjuje v vodotoke. Če se ob tem pojavijo tudi večje obremenitve iz turističnih dejavnosti, lahko pride do dodatnih vplivov na okolje. Turizem trenutno nima izrazito negativnega vpliva na odvajanje in čiščenje odpadnih voda v občini Idrija, saj je razpršen in vezan na območja z vzpostavljeno infrastrukturo.	
B6 Ravnanje z odpadki (3.8/3.9 Zmanjševanje, ločevanje in predelava odpadkov)	Opišite postopek ravnanja z odpadki (zbiranje, ločevanje, predelava oz. ponovna uporaba).	Navedite izzive na področju ravnanja z odpadki, povezane s turizmom.	Pojasnite, kako naslavljate glavne izzive in tveganja. Ocenite, ali je ravnanje z odpadki ustrezno.
Izpolnite za svojo destinacijo:	Dejavnost obvezne gospodarske službe zbiranja, obdelave in odlaganja določenih vrst komunalnih odpadkov izvaja Javno podjetje Komunala Idrija. Od novembra 2016 dalje obdelavo določenih vrst odpadkov in odlaganje ostankov obdelave za Komunalo Idrija izvaja Javno podjetje VOKA Snaga Ljubljana. Obvezna gospodarska javna služba, ki jo opravlja Komunala, obsega: - Zbiranje mešanih komunalnih in biološko razgradljivih odpadkov; - zbiranje ločenih frakcij (mešana embalaža, steklo in steklena embalaža, papir, karton ter papirna in kartonska embalaža, tekstil); - zbiranje mešanih komunalnih odpadkov na eko otokih; - upravljanje z Zbirnim centrom Ljubevč; - predhodno razvrščanje in skladiščenje komunalnih odpadkov za namen obdelave določenih vrst komunalnih odpadkov oziroma odlaganje ali odstranjevanje ostankov predelave. Odpadke lahko občani in obiskovalci oddajo na eko otoke, v zbirni center ali ob letnih akcijah. Komunala zagotavlja zbiranje in odvoz mešanih komunalnih odpadkov in biorazgradljivih kuhinjskih odpadkov iz vseh večstanovanjskih stavb in posameznih eko otokov v urbanih okoljih v Idriji, Spodnji Idriji, Godoviču in Črnem Vrhu. Občani lahko odpadke iz gospodinjstev oddajo na eko otokih, ki so opremljeni s tremi zelenimi zabojniki, v	Neposredni podatki o vplivu turizma na količino odpadkov niso na voljo, a na podlagi splošnih informacij in praks lahko sklepamo o naslednjih vplivih: - Povečanje količine odpadkov v turistični sezon: Povečan obisk turistov, zlasti v poletnih mesecih in ob prireditvah, verjetno vodi do večje količine odpadkov, predvsem embalaže, hrane in pijače. To zahteva prilagoditev urnikov odvoza in povečanje kapacitet zbirnih mest. - Povečana potreba po ločenem zbiranju odpadkov: Turisti pogosto niso seznanjeni z lokalnim sistemom ločevanja odpadkov, kar lahko vodi do nepravilnega odlaganja. Zato je pomembno jasno označevanje zabojnikov in informiranje obiskovalcev o pravilnem ločevanju. - Povečanje količine posebnih odpadkov: Turistične dejavnosti lahko povzročijo povečanje posebnih vrst odpadkov, kot so odpadna embalaža, plastika za enkratno uporabo in ostanki hrane. To zahteva dodatne ukrepe za njihovo pravilno zbiranje in obdelavo. - Povečana obremenitev zbirnih centrov in eko otokov: Z večjim številom obiskovalcev se poveča tudi uporaba zbirnih centrov in eko otokov, kar lahko vodi do preobremenjenosti teh sistemov in potrebe po dodatnih kapacitetah. - Povečani stroški ravnanja z odpadki: Zaradi povečane količine odpadkov in potrebe po dodatnih storitvah se	Občina Idrija skupaj z Javnim podjetjem Komunala Idrija d.o.o. sistematično naslavlja izzive in tveganja, povezana z ravnanjem z odpadki, z več ukrepi in načrtovanimi izboljšavami. Cilj je dolgoročno zmanjšati količino mešanih odpadkov, povečati ločevanje ter okrepiti ozaveščenost uporabnikov. - Komunala izvaja obveščanje in izobraževanje uporabnikov, vključno z obvestili na položnicah, spletno komunikacijo in sodelovanjem v kampanjah (npr. Evropski teden zmanjševanja odpadkov). - Posebna pozornost je namenjena jasnemu označevanju zabojnikov, predvsem na eko otokih in turističnih točkah. - Komunala redno analizira količine zbranih frakcij in prilagaja urnike odvoza ter razmestitev zabojnikov. - Na voljo so akcije zbiranja kosovnih in nevarnih odpadkov ter brezplačen dostop do zbirnega centra Ljubevč. - Občina podpira hišno kompostiranje kot rešitev za biološke odpadke iz gospodinjstev, kjer ni mogoče zagotoviti rjavih zabojnikov. - V načrtu za leto 2025 je prenova zbirnega centra Ljubevč, ki bo omogočila boljšo logistiko, preglednejše zbiranje frakcij in podporo projektom ponovne uporabe.

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	<i>naselijh z večstanovanjskimi stavbami pa tudi z rjavim zabojnikom. Barva pokrova je različna glede na vrsto odpadka, ki se v zabojniku zbira.</i> <i>Občani lahko odpadke iz gospodinjstev kadarkoli med letom brezplačno sami oddajo tudi v ZC Ljubevč v Idriji, kjer prevzemajo odpadno jedilno olje, tekstil, les in leseno embalažo, odpadno pločevino, električno in elektronsko opremo, avtomobilske gume ter kosovne in nevarne odpadke.</i> <i>Zbiranje nevarnih odpadkov poteka tudi ob letnih akcijah zbiranja v vseh naseljih z več kot 500 prebivalci, o katerih obveščajo preko novic na spletni strani in medijev.</i> <i>Na območju občine Idrija je urejenih 123 eko otokov, od tega 54 v Idriji, 20 v Spodnji Idriji, 12 v Godoviču in 17 v širši okolici Črnega Vrha. Prebivalci Čekovnika, Idrijskih Krnic, Masor in Vojskega ter KS Ledine ločeno zbirajo odpadke v namenskih vrečkah.</i> <i>Pri večstanovanjskih objektih v Idriji in Spodnji Idriji in na obstoječih eko otokih je postavljenih 179 zabojnikov za ločeno zbiranje kuhinjskih odpadkov. Ločeno zbiranje biorazgradljivih kuhinjskih odpadkov je tako omogočeno vsem stanovalcem v večstanovanjskih stavbah, za ostale uporabnike pa je obvezno hišno kompostiranje. V primeru, da slednji nimajo lastnega vrta ali ne želijo sami kompostirati, lahko ločujejo na »EKO otokih«, kjer so postavljeni dodatni rjavi zabojniki za biorazgradljive kuhinjske odpadke.</i> <i>Komunala Idrija dosega nadpovprečen delež ločeno zbranih odpadkov.</i> <i>Sistem spodbuja ponovno uporabo, kompostiranje, in zmanjševanje količin odpadkov za odlaganje.</i> <i>Sodelovanje z VOKA Snaga zagotavlja sodobno obdelavo in odlaganje.</i>	<i>lahko povečajo tudi stroški ravnanja z odpadki, kar lahko vpliva na občinski proračun in cene storitev.</i>	- <i>Obdelavo in odlaganje preostalih odpadkov delno izvaja zunanje podjetje VOKA Snaga Ljubljana, kar zahteva dobro medobčinsko koordinacijo.</i> - <i>Izvaja se Projekt "ZA PANUCAT" (ponovna uporaba predmetov); v načrtu je tudi vzpostavitev centra ponovne uporabe, ki sicer še ni realiziran. S tem bi zmanjšali količine kosovnih odpadkov in podprli krožno gospodarstvo.</i> - <i>Komunala izvaja sproten nadzor nad stanjem zbirnih mest, predvsem v času turistične sezone in večjih prireditvev. Po potrebi se zagotavljajo dodatni zabojniki in okrepljeni odvozi.</i>
B7. Zelena energija (3.16 Nižanje rabe energije; 3.17 Obnovljivi viri energije)	Opišite, kateri obnovljivi viri energije (OVE) so v destinaciji na voljo in v kolikšni meri se uporabljajo. Ocenite razmerje med rabo fosilnih goriv in obnovljivih virov energije.	Navedite izzive, povezane s turizmom, še posebej, če je zaradi turizma raba energije znatno višja (npr. klimatske naprave, grelci na terasah, skuterji, e-kolesa ...).	Pojasnite, kako naslavljate glavne izzive in tveganja. Ocenite, ali je pridobivanje energije iz OVE zadostno.

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
Izpolnite za svojo destinacijo:	Skupna letna raba energije v občini Idrija (2018) je znašala približno 70.050 MWh, pri čemer je električna energija predstavljala 27 %, lesna biomasa 55 %, ostalo pa fosilna goriva kot UNP, ELKO in zemeljski plin. Največ uporabljeni obnovljivi vir je lesna biomasa, ki se pridobiva iz lokalnih gozdov. Občina ima vzpostavljeno gozdno-lesno verigo in delujoče povezave med lastniki gozdov in predelovalci. Sončna energija je identificirana kot velik potencial, zlasti za samooskrbo in skupnostne sončne elektrarne, čeprav so potrebne nadgradnje električnega omrežja za širšo vključitev. Hidroenergija je prisotna v obliki malih hidroelektrarn (14 koncesij), vendar se nove HE ne načrtujejo na zavarovanih območjih, le rekonstrukcije že obstoječih. Vetrna energija ima omejen potencial zaradi šibkejših vetrov in slabše infrastrukture Dobre prakse in aktivnosti - Uporaba odpadne toplote v več trgovskih obratih (Hofer, Spar, Tuš) ter vodenje energetskega knjigovodstva v večjih podjetjih ter na Občini Idrija. - Načrtovane so vgradnje solarnih sistemov in toplotnih črpalk, financirane tudi preko Eko sklada. - Promocija dobrih praks in ozaveščanje – izvajajo se terenski ogledi za občinske svetnike in strokovnjake ter redne letne aktivnosti za šole - Razvijajo se mikro sistemi daljinskega ogrevanja (mikro DOLB), predvsem za manjša naselja in javne objekte - Prednost se daje energetske prenovi stavb, pametnim skupnostim, učinkoviti rabi energije in povečani samooskrbi z OVE. - Podpora se načrtuje tudi za projekte skupnostne proizvodnje energije, kar lahko okrepi lokalno sodelovanje in trajnostni razvoj. - Izvaja se postopna prenova javne razsvetljave z energetske učinkovito LED-tehnologijo. - Spodbuja se raba OVE v ogrevanju (npr. biomasa, sončna energija, toplotne črpalke), ki jo občina poleg sledenju državni zakonodaji še dodatno spodbuja z izvajanjem svetovanja v energetske pisarni.	Turizem v občini Idrija trenutno prispeva zmeren delež k skupni rabi energije, vendar ima vse večji vpliv zaradi naraščajočega števila obiskovalcev in podaljševanja turistične sezone. Večja obremenitev nastanitvenih zmogljivosti, gostinske ponudbe in turistične infrastrukture pomeni povečano rabo električne energije, toplotne energije in goriv (zlasti poleti). Kljub temu občina zaradi razpršenosti in še vedno omejene kapacitete nima zelo intenzivnega energetskega pritiska iz turizma, a zaznati je določen trend rasti. Trenutno sicer ni na voljo natančnih podatkov o porabi energije v turističnem sektorju Idrije. Vendar pa se občina zaveda pomena spremljanja in zmanjševanja ogljičnega odtisa turizma, kar je delno naslovljeno v Lokalnem energetskega konceptu (LEK) in Akcijskem načrtu za trajnostno energijo in podnebje (SECAP). Z nadaljnjim razvojem turizma v naslednjih 2–4 letih lahko pričakujemo: - višjo porabo energije v turističnih objektih, - večji pomen energetske učinkovitosti in uporabe obnovljivih virov (sončna energija, biomasa), - večje potrebe po trajnostni mobilnosti (e-kolesa, javni prevoz).	Občina Idrija na področju ravnanja z energijo deluje sistematično in strateško, kar dokazuje z več sprejetimi dokumenti, sodelovanjem z energetskega agencijami ter konkretno izvedenimi in načrtovanimi ukrepi. Spodaj je povzetek ključnih lokalnih politik, pristopov in prihodnjih načrtov, seveda pa v občini sledimo tudi državnim in evropskim zakonodajam. Politike in upravljanje z energijo v občini Idrija - Lokalni energetski koncept (LEK, 2022) Celovit strateški dokument, ki določa trenutno stanje rabe in oskrbe z energijo, potenciala OVE in smernice za ukrepanje v naslednjih letih. Vključuje analize po sektorjih (gospodinjstva, javni sektor, promet, industrija). - SECAP (Akcijski načrt za trajnostno energijo in podnebne spremembe, 2021) Občina si je zadala cilj -40 % CO₂ emisij do leta 2030 glede na leto 2009. Dokument vključuje načrt ukrepov za stavbe, promet, OVE, ozaveščanje in prilagajanje podnebnim spremembam. - Sodelovanje z GOLEO (Goriška lokalna energetska agencija) Strokovna podpora občini pri izvajanju projektov, upravljanju LEK in izvajanju energetskega knjigovodstva. - Uporaba energetskega knjigovodstva V javnih stavbah občine se spremlja poraba energije in vode, kar omogoča natančnejše načrtovanje in ukrepanje. Načrtovani ukrepi za bližnjo prihodnost - Nadgradnja sistema daljinskega ogrevanja, širitev uporabe OVE. - Razvoj skupnostnih sončnih elektrarn in izboljšanje omrežne infrastrukture. - Energetska prenova večjega števila stanovanjskih objektov z nepovratnimi sredstvi. - Razvoj trajnostne turistične infrastrukture (npr. energetske učinkoviti objekti v krajinskem parku). - Spodbude za podjetja za učinkovito rabo energije in izrabo odpadne toplote.

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	- V načrtu je tudi nadgradnja javnega in občinskega voznega parka z električnimi vozili. - Izvajajo se številni drugi ukrepi za spodbujanje trajnostne mobilnosti (izposoja e-koles BECIKL, nova kolesarska omrežja in pešpoti, postavitev polnilnic za e-vozila). - Tudi najmočnejša podjetja v občini skrbijo za krepitev deleža obnovljivih virov v oskrbi z energijo in razogljičenje občine.		- Uvajanje pametnih energetskega rešitev (smart city koncepti, merilni sistemi). - Priprava podrobnejših akcijskih načrtov za posamezne sektorje.
C. Kultura			
C1. Nepremična dediščina (4.1 Nepremična kulturna dediščina; 4.2 Upravljanje vplivov turizma na kulturo)	Navedite osrednje enote nepremične kulturne dediščine.	Navedite pozitivne in negativne vpliva turizma na nepremično kulturno dediščino. Primer pozitivnega vpliva turizma: Z vstopninami od obiskovalcev vzdržujemo nepremično dediščino. Primer negativnega vpliva turizma: Zaradi prekomernega obiska in bliskavic freske hitreje propadajo.	Opišite, kako je osrednja nepremična kulturna dediščina zavarovana: + z zakoni ali pravilniki + z managementom ali reguliranjem dostopa Ocenite, ali je osrednja nepremična kulturna dediščina za obdobje naslednjih 2-4 let ustrezno zavarovana.
Izpolnite za svojo destinacijo:	Občina Idrija se ponaša z izjemno bogato in raznovrstno nepremično kulturno dediščino, ki odraža stoletno rudarsko, industrijsko, in kulturno zgodovino kraja. Na območju občine je v Register nepremične kulturne dediščine vpisanih 302 enot, med katerimi jih ima 14 status spomenika državnega pomena, 51 pa status spomenika lokalnega pomena. Dediščina je razdeljena po kategorijah: sakralna in profana arhitektura, muzeji, inženirska in tehnična dediščina ter arheološka najdišča. Arhitektura Sakralna arhitektura je zastopana z 84 enotami, med katerimi izstopajo Cerkev sv. Antona Padovanskega, Cerkev sv. Trojice na Jožefovem hribu in Kapela sv. Barbare, zavetnice rudarjev. Profana stavbna dediščina (133 enot) vključuje mestno jedro Idrije z značilnimi meščanskimi hišami, rudarskimi objekti, upravnimi stavbami rudnika in kulturnimi domovi. Naselbinska dediščina je še posebej bogata v starem mestnem jedru Idrije, ki je kot celota razglašena za spomenik kulturne dediščine državnega pomena (EŠD 182).	Pozitivni vplivi: - Finančna sredstva za vzdrževanje in obnovo: Vstopnine za ogled znamenitosti, kot so Antonijev rov, grad Gewerkenegg ali kamšt, omogočajo redno vzdrževanje objektov in njihovo strokovno obnovo. - Povečana prepoznavnost in pomen dediščine: Vpis na UNESCO seznam je spodbudil večje zanimanje javnosti in turistov, kar krepi zavest o vrednosti in pomenu dediščine ter utrjuje identiteto kraja. - Spodbuda za ohranjanje lokalne kulture: Povpraševanje turistov po avtentičnih doživetjih spodbuja ohranjanje rudarske dediščine, tradicionalnih pripovedi, obrti in nesnovne dediščine. - Zaposlovanje in lokalni razvoj: Turizem ustvarja nova delovna mesta (vodenje, muzejska dejavnost, trgovina z lokalnimi izdelki) in spodbuja revitalizacijo stavbne dediščine v mestnem jedru. Negativni vplivi: - Obremenjevanje občutljive dediščine: Povečan obisk v podzemnih rovih ali v objektih, kot so rudarsko gledališče in kamšt, lahko vpliva na mikroklimo, kar dolgoročno škodi materialom (npr. les, kovina).	Osrednja nepremična kulturna dediščina v občini Idrija, vpisana na UNESCO Seznam svetovne dediščine (od leta 2012), je celovito zavarovana z zakonodajo, upravljanjem in nadzorom dostopa. Zavarovanje z zakonodajo in upravljalnimi dokumenti: - Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1): ključni nacionalni zakon, ki ureja varovanje kulturne dediščine v Sloveniji. - Register nepremične kulturne dediščine (EŠD): dediščina, kot so Antonijev rov (EŠD 7460), Kamšt (EŠD 187), mestno jedro (EŠD 182) in klavže, je vpisana kot spomenik državnega pomena. - Načrt celovitega upravljanja kulturne dediščine in naravnih vrednot (junij 2022): Ključni dokument za upravljanje UNESCO dediščine živega srebra v Idriji, ki določa: varstvene ukrepe, nadzor dostopa, interpretacijo in izobraževanje, sodelovanje lokalne skupnosti in turističnega sektorja. - UNESCO seznam svetovne kulturne dediščine (2012): Dediščina rudarjenja živega srebra (Idrija in Almadén) je vpisana kot izjemna

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	UNESCO Dediščina rudnika živega srebra Leta 2012 je bila dediščina idrijskega rudnika in rudarjenja v okviru nominacije »Dediščina živega srebra. Idrija in Almadén« vpisana na UNESCO Seznam svetovne kulturne dediščine. Gre za priznanje, da je Idrija skupaj z Almadénom uspela ohraniti industrijsko in tehniško dediščino rudarjenja z živim srebrom, ki je v procesu modernizacije zahodnega sveta imelo gospodarsko vlogo svetovnega pomena in je lokalno omogočalo razvoj kulture na raznolikih področjih. Na Seznam vpisana dediščina v Idriji zajema dediščino rudnika in rudarjenja v najširšem pomenu te besede: živosrebrovo rudišče, podzemne rove in jaške, vhodne stavbe, skladišče živega srebra in žita, upravne stavbe, topilnico, stanovanjske hiše, šolske zgradbe, cerkve, nesnovno dediščino kot del načina življenja idrijskega rudarja, poti, po katerih se je živo srebro tovorilo v svet... Med vsemi vsekakor na prvem mestu velja izpostaviti: Antonijev rov v muzej urejeno idrijsko podzemlje, grad Gewerkenegg, v katerem domuje najboljši evropski muzej industrijske in tehniške dediščine, jašek Franciške z obnovljenimi rudniškimi stroji in napravami, idrijsko kamšt, topilnico, klavže, rudniško žitno skladišče in rudniško gledališče, idrijsko rudarsko hišo itd. Osrednje območje spomenika zajema mestno jedro Idrije, vpisano v register nepremične kulturne dediščine z EŠD 182, Topilnico (EŠD 7460), Kamšt z vodnim kanalom Rake in jezom (EŠD 187), ter vse 4 klavže na Idrijci, Belci in Kanomeljci (EŠD 12, 189, 506 in 593). Razpolaganje z dediščino, ki je svetovnega pomena, predstavlja razvojne možnosti za lokalno skupnost, vendar hkrati zahteva visoko stopnjo odgovornosti pri upravljanju samih spomenikov in območja v celoti. <i>Idrijska gledališka preteklost je sila zanimiva in bogata. Leta 1769 je bilo v baročnem stilu zidano rudniško gledališče, ki se je z nekaterimi notranjimi spremembami ohranilo vse do danes. Gledališke igre so v njem prirejale potujoče družbe ali pa rudniški uradniki. Prvo slovensko igro so postavili 22.9.1850 leta. Leta 1889 pa je bilo ustanovljeno še Dramatično društvo.</i> Drugi inženirski in tehnični objekti - <i>Feldban – ozkotirna železnica, pomembna tehnično-logistična infrastruktura iz obdobja 1. svetovne vojne. Na idrijskem najdemo tudi druge manjše objekte iz časa Rapalske meje.</i>	- <i>Fizična obraba in pospešeno propadanje: Hoja po originalnih tlakih, dotikanje opreme in uporaba bliskavic pri fotografiranju lahko prispevajo k hitrejši degradaciji dediščine.</i> - <i>Tveganje komercializacije: Prevelik poudarek na turistični atraktivnosti lahko vodi v površinsko interpretacijo dediščine in zmanjšanje strokovne avtentičnosti prikazov.</i> - <i>Prostorski in infrastrukturni pritisk: Večji obisk lahko povzroči pritisk na infrastrukturo starega mestnega jedra (parkirišča, promet), kar otežuje ohranjanje kulturno-varstvenih meril.</i>	<i>industrijska in tehniška dediščina. S tem je občina zavezana k trajnostnemu varstvu, poročanju in upravljanju, skladno z UNESCO smernicami.</i> - UNESCO Globalni geopark Idrija <i>Ta status dopolnjuje skrb za kulturno in naravno dediščino, in vključuje izobraževalne programe, raziskave trajnostni razvoj.</i> Nepremična kulturna dediščina je zavarovana tudi z upravljanjem in regulacijo dostopa: - <i>Omejen dostop in voden ogled: objekti, kot sta Antonijev rov in Kamšt, so dostopni le z vodenjem, kar zmanjšuje vpliv obiskovalcev.</i> - <i>Upravljalске organizacije (CUDHg, Mestni muzej Idrija) in občina izvajajo nadzor nad vsebinami, obnovami in interpretacijo dediščine.</i> - <i>Upravljalске organizacije izvajajo tudi vzdrževalni nadzor: redno spremljanje stanja objektov ter ukrepanje v primeru degradacije (npr. obnovitvena dela, stabilizacija strukture, kontrola vlage v rovih).</i> - <i>Obveščanje in ozaveščanje obiskovalcev: informacijske table, brošure in vodniki opozarjajo na pomen spoštljivega obiska (npr. prepoved bliskavic, dotikanja eksponatov).</i>

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	Arheološka najdišča Na območju občine je registriranih 10 arheoloških enot. Med njimi izstopa Jelenšek – prazgodovinsko gradišče iz mlajše železne dobe s 37 grobovi in več kot 270 najdbami iz železa in brona (datacija 500–350 pr. n. št.). Gre za pomembno naselbino z ostanki obrambnega zidu in grobišča, s prvo pisno omembo leta 1899. Kulturna dediščina Idrije ne predstavlja le zgodovinske vrednosti, temveč tudi razvojno priložnost za lokalno skupnost – kot temelj za trajnostni turizem, izobraževalne programe in identiteto kraja. Hkrati pa zahteva odgovorno upravljanje, saj gre pogosto za objekte z omejeno nosilnostjo in visoko občutljivostjo na posege in vplive okolja.		
C2. Nesnovna dediščina (4.4 Živa dediščina, 4.5 Spoštovanje avtentičnosti)	Navedite in na kratko opišite živo dediščino.	Navedite pozitivne in negativne vpliva turizma na nesnovno dediščino. Primer pozitivnega vpliva turizma: Zaradi turistov ohranjamo in oživljamo tradicionalne jedi. Primer negativnega vpliva turizma: Zaradi turizma izvajalci prilagajajo in spreminjajo običaje.	Opišite, kako je živa dediščina zavarovana: + z zakoni ali pravilniki + z managementom ali reguliranjem dostopa Ocenite, ali je živa dediščina za obdobje naslednjih 2-4 let ustrezno zavarovana.
Izpolnite za svojo destinacijo:	Ena najpomembnejših tradicij na idrijskem je klekljanje idrijske čipke. Začetek razvoja čipkarstva na Idrijskem je težko časovno opredeliti. Najstarejši vir, ki izpričuje prisotnost in hkrati tudi že precejšnjo stopnjo razširjenosti te obrti, je iz l. 1696. Za napredek in razširitev te obrti je bila v Idriji leta 1876 ustanovljena čipkarska šola. Veščina klekljanja idrijskih čipk danes predstavlja živo dediščino nacionalnega pomena in je od leta 2012 vpisana v Register žive kulturne dediščine pri Ministrstvu za kulturo RS. Medvladni odbor za varovanje nesnovne kulturne dediščine je na zasedanju v Port Louisu na Mavriciju leta 2018 na Unescov reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva umestil Klekljanje čipk v Sloveniji, katerega del je tudi idrijska čipka. Vpis pomeni priznanje umetniškemu ustvarjanju, ki se stoletja prenaša iz roda v rod in povezuje vse generacije od otrok do starih staršev. Idrija vsako leto pripravi Festival idrijske čipke, ki je mednarodna etnološka, gospodarska, kulturna, izobraževalna in zabavna prireditev v Idriji, kot uvod v poletne dni. Mesto v tem času obiščejo vsi, ki jih idrijska čipka vedno znova navdušuje. Festivalski dogodki se	Pozitivni vplivi: - Ohranjanje in zaščita nesnovne dediščine zaradi turističnega zanimanja - Tradicije, kot so klekljanje, rokodelstvo, običaji, lokalne pripovedi ter kulinarika se ponovno ovrednotijo in ohranjajo, saj postajajo zanimiv del turistične izkušnje. - Ozaveščanje obiskovalcev in mlajših generacij: Turisti se skozi delavnice, vodene ogleda, prikaze in festivale seznanijo z lokalnimi običaji, kar spodbuja tudi mlade domačine k ponosni identifikaciji z dediščino. - Podpora prenosu znanja in spretnosti: Turizem omogoča nadaljevanje ustnega izročila, klekljarskih tehnik in rudarskih zgodb, saj se znanje prenaša z aktivnim vključevanjem v turistične programe. - Povečano povpraševanje po avtentičnih izdelkih in doživetjih: Porast zanimanja za klekljane izdelke, lokalne običaje in kulturne prireditve (npr. Festival idrijske čipke) omogoča gospodarsko vrednotenje dediščine in motivira njeno ohranjanje, ter ponuja priložnosti za dodaten razvoj in zaslužek lokalnega gospodarstva.	Živa kulturna dediščina v Idriji – zlasti klekljanje čipk in idrijski žlikrofi – je celovito zavarovana s kombinacijo zakonskih določil, mednarodnih in nacionalnih zaščitnih shem ter lokalnega upravljanja, ki vključuje tudi regulacijo, promocijo in podporo ohranjanju teh praks. Splošni zakonodajni okvir: - Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1): določa splošne pogoje za ohranjanje nesnovne dediščine kot javne dobrine. - Zakon o ratifikaciji Konvencije o varovanju nesnovne kulturne dediščine (UNESCO, 2003): zagotavlja mednarodni okvir varstva nesnovne dediščine, ki ga Slovenija spoštuje. - Pravilnik o seznamih zvrsti dediščine in varstvenih usmeritvah ter Pravilnik o registru kulturne dediščine: urejata kategorizacijo in vpis dediščine. Zaščita klekljanja in idrijske čipke: - Vpis »Idrijske čipke« v Register žive kulturne dediščine (Ministrstvo za kulturo RS, 2012).

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	odvijajo na različnih lokacijah v Idriji. V letu 2025 se bo odvijal že 43. festival. Idrija z okolico ponuja značilne jedi, sladice in pijače. Idrijski žlikrofi, pripravljeni iz testa in polnjeni s krompirjevim nadevom, so s svojo značilno obliko zaščiteni praznična jed idrijskih gospodinj, pogosto na jedilniku državnih protokolarnih dogodkov. Največkrat so postreženi z bakalco - jedjo iz ovčjega mesa in zelenjave. Druge značilne idrijske jedi so zeljševka, ocvirkovca, smukavc in štruklji. Ob vsaki hiši v mestu je nekoč rasel pelinov grm. Rudarji so pelin kuhali in »pelinovko« mešali s špiritom v geruš, pelinovo grenčico. Praznik idrijskih žlikrofov je prvovrstno kulinarično doživetje, ki tradicionalno idrijsko jed predstavlja v sodobni luči. Predzadnja avgustovska sobota je vsako leto rezervirana za predstavitev certificiranih izdelovalcev idrijskih žlikrofov, za okušanje inovativnih omak lokalnih kuharskih mojstrov, za tekmovanje lovskih družin v pripravi divjačinske bálalce ter za sproščeno druženje v družbi vrhunskih vinarjev, mikropivovarjev in ambasadorjev žlikrofov. Posebno mesto v kulturni zgodovini Idrije imajo godba na pihala, pevski zbori in različne skupine godbenikov. Zgodovinski viri navajajo kot ustanovitveno leto godbe na pihala leto 1665, najstarejši zapis o nastopu idrijskih godbenikov pa zasledimo v Valvazorjevi Slavi Vojvodine kranjske iz leta 1686. Godbeno društvo rudarjev Idrija ima danes status društva posebnega družbenega pomena. Idrijska godba predstavlja živo dediščino nacionalnega pomena in je od leta 2013 vpisana v Register žive kulturne dediščine pri Ministrstvu za kulturo RS. Teritorialna kolektivna blagovna znamka (TKBZ) Geopark Idrija – Idrija izbrano, je bila vzpostavljena z namenom povezovanja lokalnih ponudnikov in skupnega predstavljanja široke palete kakovostnih izdelkov in storitev iz Idrijskega. Z izborom produktov visoke kakovosti, celostno grafično podobo in skupno promocijo želi znamka prispevati k prepoznavnosti lokalne ponudbe ter ustvarjati višjo dodano vrednost izdelkov, pridelkov, kulinaričnih specialitet, vodenih doživetij in prireditev. v okviru	Na Idrijskem številne organizacije in interesne skupine skrbno bdijo nad nesnovno dediščino, zato negativnih vplivov ne zaznavamo. Smo pa v nadaljevanju navedli nekaj možnih vplivov, na katere je potrebno biti pozoren ob nadaljnjem razvoju in promociji nesnovne kulturne dediščine: - Nekateri običaji ali prikazi (npr. rudarske navade, obredi, oblačila) se lahko prilagodijo turistom, pri čemer se izgubi avtentičnost in zmanjša lokalni pomen. - Poenostavljanje in površinska interpretacija: Obstaja nevarnost, da se bogate kulturne prakse poenostavijo v hitro razumljive atrakcije, kar zmanjšuje njihovo kulturno globino. - Sprememba načina izvajanja običajev: Zaradi turističnih terminov in pričakovanj se lahko spremenijo datumi, oblike ali pristopi k izvedbi kulturnih praks, ki niso več v skladu s prvotno tradicijo.	- Geografska označba »Idrijska čipka« – registrirana pri Uradu RS za intelektualno lastnino že leta 2000. - Unesco zaščita: leta 2018 je klekljanje čipk v Sloveniji vpisano na UNESCO Reprezentativni seznam nesnovne kulturne dediščine človeštva. - Odlok o razglasitvi klekljanja za živo mojstrovino državnega pomena. Zaščita idrijskih žlikrofov: - Zajamčena tradicionalna posebnost (ZTP): zaščita na ravni EU – velja za vse proizvajalce, ki sledijo točno določeni recepturi, postopku in obliki. Upravljanje z nesnovno dediščino: - Festival idrijske čipke (urejen z občinskim odlokom): uveljavljen letni dogodek, ki promovira klekljanje, omogoča medgeneracijski prenos znanja in predstavlja platformo za razvoj. - Delovanje lokalnih društev, Čipkarske šole Idrija, šol in Zavoda za turizem Idrija: zagotavljajo organizirano izobraževanje, delavnice, prikaze in vodenja. - Promocija in prodaja certificiranih izdelkov (s pomočjo geografske označbe in EU shem) omogoča nadzor kakovosti in spoštovanje tradicije. - Dostop je javno omogočen, a strukturiran – prek prireditev, razstav, vodstev, z omejitvijo na komercialno rabo znotraj zaščiteneh pogojev. - Vzpostavitev kolektivne blagovne znamke Idrija izbrano, ki pokriva različna področja ustvarjanja na področju nesnovne dediščine in ponuja strokoven in trajnosten okvir za razvoj. Ocena stanja za naslednjih 2–4 let: Živa dediščina v Idriji je za prihodnje obdobje ustrezno zavarovana: - Ima močno zakonodajno in upravljavsko podlago, podprto z mednarodnimi zaščitami (npr. UNESCO), državnimi registri, ter lokalno organiziranostjo (društva, festival, izobraževanja).

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
	kolektivne blagovne znamke se spodbuja ohranjanje in razvoj številnih tradicionalnih obrti in znanj ter jedi (polstenje, klekljanje, izdelovanje keramike, izdelava volne, žlikrofi, habance, lokalni mlečni izdelki). Certifikat odličnosti Idrija izbrano priča o visoki kakovosti izdelkov, ki ob uporabi lokalnih surovin pripovedujejo o tradiciji, kulturi in načinu življenja na območju UNESCO Globalnega Geoparka Idrija.		- Dediščina je delovno živa, saj se aktivno prenaša med generacijami, je vpeta v lokalno identiteto in obenem ekonomsko ovrednotena (zlasti pri čipkah in žlikrofi). - Ključno bo ohraniti avtentičnost in se izogniti komercializaciji vsebine, a splošna ocena zavarovanosti je zelo dobra.
D. Družba			
D1. Lokalna skupnost (5.15 Družbeno-kulturni vplivi turizma; 5.16 Izkoriščanje nepremičnin)	Ocenite a) razmerje med obiskovalci in prebivalci na vrhu turistične sezone oz. v najbolj obremenjenih terminih, b) % nepremičnin, ki so na voljo za kratkoročni najem.	Navedite pozitivne in negativne vplive turizma na lokalno skupnost. Primer pozitivnega vpliva turizma: Obiskovalci prinašajo v destinacijo kulturne vzorce in navade, ki bogatijo naše prebivalce in širijo njihova obzorja. Primer negativnega vpliva turizma: Zaradi naraščajočih cen nepremičnin zaradi turizma prebivalci težje dostopajo do stanovanj.	Pojasnite, kako naslavljate glavne izzive in tveganja. Ocenite, ali vlada sinergija med lokalno skupnostjo in obiskovalci.
Izpolnite za svojo destinacijo:	Idrijska občina ima 11706 prebivalcev, obisk (prihodi turistov SURS 2024 v višji poletni sezoni (od maja do septembra) se giblje med 1014 in 2096 prihodi, v povprečju 1357 prihodov na mesec. Vrhunec je v letu 2024 dosegel v mesecu avgustu z 2096 prihodi. Razmerje poletne sezone je 1 turist na 8,6 prebivalcev, na vrhuncu pa 1 turist na 5,6 prebivalcev. To kaže, da je turistični pritisk na prebivalstvo v času visoke sezone zmeren, kar je značilno za manjše, butične destinacije z uravnoteženim razvojem turizma. V občini Idrija je skupno ocenjeno število stanovanj 4.967 (SURS 2021), ocenjeno število nepremičnin za kratkoročni najem pa se giblje okrog 50 enot. Ocenjeni delež nepremičnin, ki so v občini Idrija namenjene kratkoročnemu turističnemu oddajanju, znaša približno 1 % vseh stanovanjskih enot. To pomeni, da kratkoročni najem trenutno nima večjega vpliva na razpoložljivost stanovanj in ne predstavlja resne konkurenčne grožnje dolgoročnemu najemu – kar je v skladu z značajem Idrije kot manjše, zmerno obiskane turistične destinacije.	Turizem ima na lokalno skupnost tako pozitivne kot negativne učinke, vendar menimo, da so negativni učinki minimalni: Pozitivni vplivi: - Gospodarski razvoj: Turizem spodbuja lokalno gospodarstvo z ustvarjanjem delovnih mest v gostinstvu, prevozu, trgovini in storitvah. Povečuje se tudi povpraševanje po lokalnih izdelkih in storitvah, kar krepi podjetništvo in inovacije. - Kulturna izmenjava: Obiskovalci prinašajo različne kulturne vzorce in navade, kar lahko obogati lokalno skupnost ter spodbuja razumevanje in toleranco med različnimi kulturami. - Ohranjanje kulturne dediščine: Povečano zanimanje turistov za lokalno zgodovino, arhitekturo in tradicije lahko spodbuja ohranjanje in obnovo kulturnih spomenikov ter oživljanje tradicionalnih običajev in obrti. - Izboljšanje infrastrukture: Povečan turistični obisk vodi do izboljšav v infrastrukturi, kot so ceste, javni prevoz in komunalne storitve, kar koristi tako turistom kot lokalnim prebivalcem. Negativni vplivi: - Pritisk na infrastrukturo in okolje: Večje število turistov lahko obremeni lokalno infrastrukturo, vodi do gneče, povečane porabe virov in negativno vpliva na okolje.	V Idriji turizem razvijamo z mislijo na kakovost bivanja lokalnih prebivalcev ter dolgoročno trajnost destinacije. Ker gre za manjšo in zmerno obiskano turistično destinacijo, pritisk turizma na vsakdanje življenje in nepremičninski trg za zdaj ostaja nizek. Vseeno se lokalna skupnost zaveda potencialnih izzivov in jih proaktivno naslavlja z uravnoteženim pristopom. Glavne izzive in tveganja, kot so obremenitev infrastrukture, sezonskost in ohranitev lokalne identitete, naslavljamo s konkretnimi ukrepi: - Načrtovanje turizma v sodelovanju z lokalno skupnostjo: Turistični razvoj poteka v sodelovanju z občino, društvi, krajevnimi skupnostmi, lokalnimi ponudniki in prebivalci. Prizadevamo si za vključevanje lokalnega prebivalstva v odločanje, kar spodbuja sprejemanje turizma kot priložnosti, ne kot grožnje. Pri pripravi zadnje strategije turizma so bili vsi deležniki intenzivno vključeni. - Spodbujanje trajnostnega in butičnega turizma: Idrija ne stavi na množični turizem, temveč na avtentično doživetje, ki temelji na naravni in kulturni dediščini. S tem se ohranja identiteta kraja in preprečuje pretirana turistifikacija.

Tema	1.5: Popis turističnih zmogljivosti in virov (opišite glavne vire in vrednote)	1.6: Analiza vplivov turizma (glavni vplivi turizma – trenutni in pričakovani v naslednjih 2-4 letih)	Politike, zaščita in upravljanje, s katerimi zagotavljate trajnost naslednjih 2-4 leta
		<i>Povečane obremenitve opazamo predvsem v Krajinskem parku Zgornja Idrija v času poletne sezone, kar naslavljam z monitoringom in upravljanjem prometnega režima.</i> - Sezonska odvisnost: Turizem je precej sezonski, kar pomeni, da so zaposlitvene in gospodarske koristi omejene na določene dele leta, kar zmanjšuje gospodarske učinke. <i>Za trajnostni razvoj turizma je ključnega pomena vključevanje lokalne skupnosti v načrtovanje in upravljanje turističnih dejavnosti ter iskanje ravnotežja med gospodarskimi koristmi in ohranjanjem kulturne in okoljske integritete destinacije, k čemur kot destinacija tudi stremimo.</i>	- Razpršenost in diverzifikacija turističnih vsebin: Turistične aktivnosti in prireditve so razpršene po različnih delih občine in skozi več mesecev, kar zmanjšuje sezonski pritisk in omogoča bolj enakomerno porazdelitev. <i>V Idriji vlada razmeroma visoka stopnja sinergije med lokalno skupnostjo in obiskovalci. Turisti spoštujejo lokalni prostor, prebivalci pa jih sprejemajo kot dobrodošle goste, saj turizem prispeva k živahnosti kraja in dodatnim priložnostim za razvoj. Največ trenj opazimo na območju kopališča Lajšt, kjer smo zaradi povečanega obiska pristopili k urejanju prometnega režima, nekaterim domačinom novi prometni režim ni najbolj pri srcu, čeprav večina pozitivno sprejema uvedbo brezplačnega avtobusa oziroma uporablja druge trajnostne načine prevoza.</i>
E. Podjetništvo			
E1. Turistično gospodarstvo (5.12 Podpora lokalnemu podjetništvu; 5.13 Promocija lokalnih izdelkov)	Opišite strukturo turističnega sektorja. <i>Turistično dobavno verigo (gostinska ponudba, nastanitve, organizirani produkti, prevoz, dobavitelji...) ovrednotite z vidika:</i> <i>razmerja med malimi in velikimi turističnimi ponudniki</i> <i>povezovanja v (lokalna) združenja</i> <i>sezonskosti dejavnosti</i>	Navedite pozitivne in negativne vpliva turizma. <i>Primer pozitivnega vpliva turizma: Ustvarjanje dodane vrednosti skozi celotno dobavno verigo (kmetje, obrtniki, mladi podjetniki).</i> <i>Primer negativnega vpliva turizma: Velika nihanja v zaposlenosti lokalnega prebivalstva zaradi sezonskosti turistične dejavnosti.</i>	Pojasnite, kako naslavljate glavne izzive in tveganja. Ocenite, ali vlada sinergija med zasebnim turističnim sektorjem in trajnostnim razvojem turizma.
Izpolnite za svojo destinacijo:	<i>Turistični sektor v Idriji temelji na raznolikih, a večinoma manjših ponudnikih, ki skupaj tvorijo celovito, vendar razmeroma razpršeno turistično dobavno verigo. Ta vključuje nastanitvene kapacitete, gostinsko ponudbo, ponudnike ogledov in doživetij ter številne lokalne dobavitelje.</i> <i>Turizem v Idriji temelji pretežno na malih ponudnikih, kot so družinsko vodene nastanitve (apartmaji, sobe, manjši penzioni), lokalne gostilne in restavracije, ponudniki doživetij in vodeni ogledi. Ponudnika z največjo kapaciteto sta Hotel Jožef in Hostel Idrija (če izvažamo CŠOD, ki se osredotoča na sprejem šolskih skupin). Večjih turističnih kompleksov ali hotelskih verig v Idriji ni, kar pomeni, da ima mali turizem prevladujočo vlogo. Ta struktura spodbuja osebni pristop, avtentičnost in butično izkušnjo, ki se dobro sklada z identiteto Idrije kot kulturno-naravne destinacije.</i>	Pozitivni vplivi: - Ustvarjanje dodane vrednosti skozi celotno turistično verigo: Turizem spodbuja široko paleto dejavnosti – od nastanitev, gostinstva in prevozov do kulturnih in športnih doživetij. Učinke ima tudi na podporne sektorje, kot so trgovina, gradbeništvo, vzdrževanje in IT storitve. - Turizem spodbuja povezovanje z lokalnimi dobavitelji (kmetje, obrtniki, storitvene dejavnosti): krepi odpornost gospodarstva in omogoča višjo stopnjo lokalne samooskrbe. - Turizem odpira priložnosti za mlade podjetnike in nove poslovne modele, kar spodbuja inovacije v regiji. - Dopolnilni zaslužek za gospodinjstva in male ponudnike: Družinsko vodene nastanitve, manjše gostilne in lokalni vodniki ustvarjajo dodatne vire prihodkov, ki dopolnjujejo osnovne dejavnosti in spodbujajo večjo finančno stabilnost gospodinjstev.	<i>Glavne izzive turizma na Idrijskem – kot so sezonskost, omejena nosilnost prostora, pomanjkanje kadra in potreba po trajnostnem upravljanju – naslavljam z več usmerjenimi ukrepi na lokalni ravni.</i> <i>Ključno vlogo ima Zavod za turizem Idrija, ki skupaj z občino in drugimi partnerji spodbuja trajnostne pristope k razvoju turizma, usmerjene v kakovost namesto količine. Poseben poudarek je na razvoju butičnih in avtentičnih doživetij, ki temeljijo na lokalni naravni in kulturni dediščini ter vključevanju lokalnih ponudnikov.</i> <i>Povezovanje z lokalnimi podjetniki se krepi preko kolektivne blagovne znamke Idrija izbrano, ki spodbuja kakovostno in lokalno zasnovano ponudbo – od gastronomije do vodenih ogledov in izdelkov. Znak prispeva k dvigu standardov in prepoznavnosti lokalnega turističnega gospodarstva ter omogoča trajnostno</i>

	Turistična dejavnost v Idriji je zmerno sezonska, z izrazitejšim obiskom med majem in septembrom, ko destinacijo obišče povprečno 1.357 turistov na mesec, s poletnim vrhuncem v avgustu. V drugih mesecih je obisk bistveno nižji. Kljub sezonskosti pa nekateri produkti omogočajo celoletni turizem, kot so rudniški ogledi (Unescova dediščina), muzeji, kulturni dogodki in individualna doživetja v naravi. Nadaljnji razvoj celoletnih produktov predstavlja priložnost za zmanjšanje sezonskih nihanj in boljše izkoriščanje obstoječe ponudbe skozi vse leto. Na lokalni ravni obstajajo dobri primeri povezovanja, zlasti pod okriljem Zavoda za turizem Idrija, ki koordinira promocijske aktivnosti, organizira dogodke, spodbuja sodelovanje med ponudniki ter si prizadeva za razvoj butičnega, trajnostnega turizma. Pomembno vlogo ima tudi pri krepitevi lokalne identitete in ustvarjanju pogojev za večjo prepoznavnost destinacije. Poseben poudarek Zavod namenja kolektivni blagovni znamki »Idrija izbrano«, ki povezuje lokalne ponudnike z namenom skupnega nastopa na trgu in promocije kakovostnih izdelkov, pridelkov ter storitev. Znamka zajema široko paleto lokalno zasidranih produktov – od kulinarike in rokodelstva do turističnih programov – ter s pomočjo standardiziranega certificiranja in skupne grafične podobe zagotavlja višjo dodano vrednost in avtentičnost ponudbe. V kolektivno znamko je vključena tudi Kmetijsko gozdarska zadruga Idrija (KGZ Idrija), ki že od leta 1948 povezuje kmetovalce z idrijsko-cerkljanskega območja. Osredotoča se na trženje lokalnih pridelkov in izdelkov. Zadruga ima preko 70 članov in številne kooperante, s katerimi vzdržuje stabilno lokalno dobavno verigo. Z lastno predelavo ter certifikati Izbrana kakovost in ekološki standardi zagotavlja visoko kakovost izdelkov, ki so vse bolj prisotni tudi v ponudbi za obiskovalce, kar omogoča krepitev lokalne samooskrbe ter vključevanje kmetijstva v turistično verigo.	- Povečanje zaposlenosti in krepitev storitvenega sektorja: Turizem odpira nova delovna mesta – bodisi sezonska bodisi občasna – in dviguje pomen storitvenih dejavnosti v sicer industrijsko in obrtno usmerjenem okolju. Krepi se tudi znanje na področjih gostoljubja, marketinga in vodenja doživetij. Negativni vplivi: - Sezonskost dejavnosti: Največ obiskovalcev prihaja v poletnih mesecih, zato so številne dejavnosti odvisne od nekajmesečnega prihodka. Posledično so tudi zaposlitve pogosto nestalne ali sezonske, kar zmanjšuje dolgoročno gospodarsko varnost zaposlenih v turizmu. - Majhnost trga in omejitve pri rasti: Idrija kot manjša destinacija s skromno infrastrukturo in omejeno nosilnostjo ima manj možnosti za širitev turistične ponudbe brez tveganja za preobremenitev. - Odtok delovne sile: Ker turistična delovna mesta pogosto niso dovolj stabilna ali plačana, mladi iščejo zaposlitev v drugih sektorjih ali regijah, kar omejuje razvoj lokalnega kadra in podjetništva v turizmu.	integracijo turizma s preostalimi dejavnostmi, kot sta kmetijstvo in obrt. Zasebni sektor tudi vse bolj prepozna pomen trajnostnih praks – tako v vsebinah (npr. ponudba lokalne hrane, vodeni ogledi z nizkim vplivom) kot tudi pri poslovnih modelih (npr. energetska učinkovitost, sodelovanje s skupnostjo). K temu pripomore tudi izobraževanje in promocija trajnostnih usmeritev prek Zavoda za turizem Idrija.
E2. Ekonomski učinki (5.11 Spremljanje ekonomskih učinkov, 5.14 Spodbujanje kariere v turizmu)	Opišite vpliv turizma na lokalno ekonomijo. a. ocenite ali opišite vključenost lokalnega prebivalstva v turistično dejavnost b. ocenite, kolikšen % turističnih podjetij je v lasti lokalnega prebivalstva c. ocenite, kolikšen % prebivalcev je ekonomsko odvisen od turistične panoge	Navedite pozitivne in negativne vpliva turizma. Primer pozitivnega vpliva turizma: V turističnem sektorju so trenutno na voljo številna prosta delovna mesta. Primer negativnega vpliva turizma: Delež prihodkov od turizma se v veliki meri odliva izven lokalne skupnosti; ekonomske koristi od turizma so posledično nizke in ne odtehtajo negativnih vplivov turizma.	Pojasnite, kako naslavljate glavne izzive in tveganja. Ocenite, ali vlada sinergija med lokalno skupnostjo in trajnostnim razvojem turizma.

Izpolnite za svojo destinacijo:	<i>Turizem v Idriji ni množičen, temveč temelji na butični, trajnostni usmeritvi. Ob močnih tehnoloških podjetij kot sta Hidria in kolektor njegov vpliv na lokalno ekonomijo ni izjemen, a je vseeno pomemben kot dopolnilna panoga, ki povezuje različne sektorje – od gostinstva in nastanitvenih storitev do obrti, kmetijstva in kulturne produkcije. Ustvarja priložnosti za diverzifikacijo dejavnosti in povečuje lokalno odpornost, predvsem v podeželskih in manjših skupnostih.</i> <i>V turizem je neposredno ali posredno vključeno razmeroma veliko lokalnih prebivalcev, zlasti skozi manjše družinske nastanitve, lokalno gastronomijo, vodenje ogledov, organizacijo dogodkov ter proizvodnjo spominkov in lokalnih izdelkov. Pogosto turizem predstavlja dodatni ali dopolnilni vir prihodka – na primer za kmetije, obrtnike in manjša gospodinjstva. Vključujejo se tudi nevladne organizacije, društva in vzgojno-izobraževalne ustanove, kar pomeni, da turizem presega le podjetniško raven in postaja del širšega družbenega tkiva.</i> <i>Na podlagi razpoložljivih lokalnih podatkov in poznavanja strukture ponudbe lahko ocenimo, da je več kot 80 % turističnih podjetij in ponudnikov v lokalni lasti. Gre predvsem za mikro in mala podjetja ter samostojne podjetnike, ki razvijajo avtentično, personalizirano ponudbo. Idrija nima večjih hotelskih verig ali zunanjih investitorjev, kar pomeni, da prihodki od turizma v veliki meri ostajajo v lokalnem okolju in se vračajo v skupnost.</i> <i>Zaradi zmernega obsega turizma je neposredno ekonomsko odvisnih od turizma manj kot 5 % prebivalcev. Vendar pa posredno vpliva na precej večji delež – ocenjuje se, da med 15 in 20 % prebivalcev pridobiva del prihodkov iz dejavnosti, povezanih s turizmom. Sodelovanje med sektorji je ključnega pomena, še posebej v lokalnem okolju, kjer je preplet med turizmom in drugimi dejavnostmi zelo izrazit. Potencial za nadaljnji razvoj turizma ob hkratnem upoštevanju trajnostnih načel tako ostaja realen in pomemben del prihodnjega razvoja Idrije.</i>	Pozitivni vplivi: - Turizem podbuja razvoj novih dejavnosti in storitev, ki so namenjene turistom, a koristijo tudi lokalnim prebivalcem (kulturne prireditve, rekreativne površine, kulinarika). - Spodbuja razvoj butičnih in 5-zvezdičnih produktov in doživetij z višjo dodano vrednostjo ter višjo prodajno ceno. - Krepi se turizem na podeželju, s čimer se razbremeni mestno jedro in spodbudi celostni razvoj podeželskih območij. - Spodbuja razvoj eko kmetovanja in lokalnih živilskih produktov, ki imajo večje možnosti prodaje turistom in gostinskim obratom. - Omogoča trajnostne dejavnosti tudi na zavarovanih območjih, kot so vodeni ogledi, interpretacija narave in tihi turizem. - Krepi lokalno identiteto prek kolektivne blagovne znamke »Idrija izbrano«, ki povezuje lokalne ponudnike, spodbuja sodelovanje in skupno promocijo. - Ustvarja priložnosti za dodatne zasluge za manjše ponudnike (sobodajalci, vodniki, kmetje, obrtniki, mladi podjetniki). - Prispeva k boljši infrastrukturi, ki koristi tako turistom kot lokalnemu prebivalstvu. Negativni vplivi: - Sezonskost turizma povzroča nihanja v zaposlitvah in prihodkih, kar zmanjšuje stabilnost sektorja. - Del prihodkov od turizma se lahko odliva iz lokalnega okolja, zlasti če povpraševanje preseže zmoglosti lokalne ponudbe ali če so ponudniki v zunanji lasti. - Velika finančna odvisnost lokalnega prebivalstva od dveh velikih industrijskih podjetij zmanjšuje motivacijo za razvoj podjetništva v turizmu. - Pomanjkanje kadra v gostinstvu, saj strokovni kader pogosto raje išče stabilnejšo zaposlitev v industriji z boljšimi pogoji.	<i>V Idriji turizem razvijamo na trajnosten in premišljen način, ki temelji na lokalnih potencialih ter sodelovanju znotraj skupnosti. Ključni izzivi, kot so sezonskost, pomanjkanje gostinskega kadra in nizka podjetniška tradicija v turizmu, se naslavljajo z vključevanjem obstoječih akterjev iz drugih panog, kot sta kmetijstvo in obrt. Sezonskost posebej naslavljamo z diverzifikacijo turističnih produktov in oblikovanjem nove ponudbe (rekreacijski, podeželski turizem, doživetja z višjo dodano vrednostjo), ki omogoča obisk skozi vse leto. Spodbujamo razvoj butičnih, kakovostnih produktov ter sodelovanje v okviru kolektivne znamke Idrija izbrano, ki krepi lokalno prepoznavnost in povezovanje. Posebno pozornost namenjamo vključevanju podeželja in razvoju eko produktov, ki omogočajo širšo udeležbo lokalnega prebivalstva in zmanjšujejo odvisnost od sezonskih valov turistov. S tem ustvarjamo trdnejše temelje za dolgoročen gospodarski učinek turizma, ki koristi tako lokalnemu prebivalstvu kot širšemu razvoju občine.</i>
--	--	---	---